

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Minima-effectrapportage gemeente Nijmegen 2019

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de
financiële positie van inwoners met lage inkomens

30 april 2019

Minima-effectrapportage gemeente Nijmegen 2019

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Voorwoord

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting. Het Nibud heeft tot doel particuliere huishoudens inzicht te laten verkrijgen in hun inkomsten en uitgaven, en vaardigheid aan te leren om planmatig met geld om te gaan. Het Nibud probeert dit doel te bereiken door rechtstreeks voorlichting te geven, zowel via de massamedia als via eigen brochures over diverse budgetonderwerpen, zoals kostgeld en alimentatie.

Daarnaast wil het Nibud hetzelfde doel bereiken via professionals die zich bezighouden met vormen van financiële advisering en voorlichting. Dit zijn onder andere functionarissen uit de maatschappelijke hulp- en dienstverlening, het financieel bedrijfsleven en sectoren van het onderwijs. Het Nibud ondersteunt deze groepen met eigen publicaties (Budgethandboek, Prijzengids) en door deskundigheidsbevordering in de vorm van opleidingen en trainingen.

Bij dit alles gaat het Nibud uit van een standaardmethode van begroten. Dit resulteert in een reeks voorbeeldbegrotingen met referentiecijfers die zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek. Het Nibud stelt de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop.

Het Nibud geeft gemeenten meer inzicht in het effect van hun minimabeleid. Door middel van een minima-effectrapportage (MER) helpt het Nibud gemeenten het geld bestemd voor minimabeleid, optimaal te besteden.

Deze rapportage is uitgevoerd door het Nibud, in opdracht van de gemeente Nijmegen. Met dit onderzoek wil de gemeente Nijmegen inzicht krijgen in de effecten van haar minimabeleid.

Utrecht, april 2019

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Centrale vraag	5
1.2	Kern minima-effectrapportage	5
1.3	Leeswijzer	6
2	Onderzoeksmethode: begrotingen	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Inkomsten	7
2.3	Uitgaven: Basispakket & Restpakket	8
2.4	Uitgavensoorten	9
2.5	Voorwaarden aan de begrotingen	9
3	Minimabeleid	11
3.1	Landelijk beleid	11
3.2	Lokaal minimabeleid	13
3.2.1	Kwijtscheldingsbeleid	13
3.2.2	Collectieve (aanvullende) zorgverzekering	13
3.2.3	Individuele inkomensvoetstuk	14
3.2.4	Kindregelingen	14
3.2.5	Meedoenregeling	15
3.2.6	Busabonnement 65+	15
3.2.7	Kinderopvang en peuteropvang	15
3.2.8	Individuele bijzondere bijstand	16
3.3	Huishoudens met een zorgvraag	17
3.3.1	Collectieve zorgverzekering	18
3.3.2	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	18
3.3.3	Uitgangspunten huishoudens met zorgvraag	18
4	Resultaten	21
4.1	Huishoudsamenstelling	21
4.1.1	Vóór invulling van het restpakket	21
4.1.2	Na invulling van het restpakket	21
4.2	Inkomensniveau	24
4.2.1	Vóór invulling van het restpakket	24
4.2.2	Na invulling van het restpakket	24
4.2.3	Individuele inkomensvoetstuk	24
4.3	Resultaten bij 140 procent	25
4.4	Resultaten bij een huur van 600 euro	26
5	Conclusies en aanbevelingen	29
5.1	Conclusies	29
5.2	Aanbevelingen	30
6	Vergelijking 2017 - 2019	33
6.1	Belangrijkste landelijke wijzigingen 2017-2018	33
6.1.1	Wijzigingen in 2017 - 2018	33
6.1.2	Wijzigingen in 2018-2019	34
6.2	Vergelijking saldi minima-effectrapportage 2017-2019	36
	Bijlage 1 Verantwoording uitgaven	39
	Bijlage 2 Begrotingen	43
	Bijlage 3 Overzicht saldo inkomsten minus uitgaven	53

1 Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwietschelden van gemeentelijke heffingen en/ of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Nijmegen?

Bekeken wordt welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed. Ook maakt deze rapportage een eventuele armoedeval inzichtelijk.

Het doel van een minima-effectrapportage is inzicht te geven in de bestedingsruimte van de armste groepen in de gemeente en in de effecten van landelijke en gemeentelijke maatregelen daarop. De resultaten van de effectrapportage kunnen als basis dienen voor de verdere ontwikkeling van het minimabeleid van de gemeente Nijmegen.

1.2 Kern minima-effectrapportage

In deze minima-effectrapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de bestedingsruimte inzichtelijk gemaakt. In overleg met de gemeente Nijmegen is een keuze gemaakt voor de volgende voorbeeldsituaties:

- a. Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd;
- b. Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd);
- c. Een eenoudergezin met drie jonge kinderen (3 en 10 en 14 jaar);
- d. Een paar met twee oudere kinderen (10 en 14 jaar);
- e. Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag;
- f. Een alleenstaande oudere met een zorgvraag;
- g. Een ouder paar met zorgvraag;
- h. Een paar met twee oudere kinderen (10 en 14 jaar) met zorgvraag.

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de bestedingsruimte van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus. Voor elk van de acht huishoudens worden berekeningen gemaakt bij de volgende inkomensniveaus:

- de geldende bijstands/AOW-norm;
- 110 procent van de geldende bijstandsnorm;
- 120 procent van de geldende bijstandsnorm;
- 130 procent van de geldende bijstandsnorm.

Het kan vóórkomen dat een huishouden met een inkomen op 110 procent van de geldende bijstandsnorm hiervan minder overhoudt dan een huishouden op 100 procent van het minimum, omdat de eerste groep huishoudens buiten de regelingen voor financiële ondersteuning valt. Dit rapport maakt dit effect, de armoedeval, inzichtelijk.

Bij huishoudens boven de AOW-leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat zij gewoonlijk niet uitstromen van een uitkering naar betaald werk. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen. Voor het gemak wordt dit ook als armoedeval aangemerkt.

De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. De huurprijzen in dit onderzoek zijn vastgesteld in overleg met de gemeente. Deze huren zijn 475 euro voor een eenpersoonshuishouden en 525 euro voor meerpersoonshuishoudens. In paragraaf 4.3 laten we zien wat er met de bestedingsruimte gebeurt bij een huur van 600 euro.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 gaat in op de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de lokale inkomensondersteunende regelingen die worden doorberekend in deze effectrapportage. Vervolgens geeft hoofdstuk 4 de onderzoeksresultaten. In hoofdstuk 5 staan de conclusies en aanbevelingen. In de bijlagen wordt meer informatie gegeven over bronnen van de referentiecijfers en de inkomensopbouw.

2 Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor verschillende huishoudtypen op verschillende inkomensniveaus. Hierbij gaan we ervan uit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden; in werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een groep huishoudens een sluitende begroting heeft. Bij het opstellen van de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden, omdat daarover niets algemeen te zeggen valt. Schulden komen echter vaak voor onder mensen met lage inkomens.

Maandbegrotingen

Alle begrotingen zijn maandbegrotingen, waarbij de inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er flinke verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld jaarlijks uitgekeerd, maar wordt in deze rapportage uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is in iedere begroting een vast gegeven.

2.2 Inkomsten

In deze rapportage worden op vier inkomensniveaus begrotingen opgesteld voor de betreffende voorbeeldhuishoudens: het minimuminkomen (bijstand/AOW-uitkering), 110 procent, 120 procent en 130 procent van de geldende norm. Met bijstandsniveau wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 lid 1 sub c.

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen, uitkeringen, kortingen op de belasting, huurtoeslag, vakantiegeld, kinderbijslag en kindgebonden budget. In de begrotingen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit. Hoe de regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 1.

In de rapportage wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle regelingen die op hen van toepassing zijn.

Inkomensgrens alleenstaande ouders

Vanaf 1 januari 2015 is de toeslag voor alleenstaande ouders in de bijstand van 20 procent komen te vervallen. Hiervoor in de plaats is een alleenstaande-ouderkop aan het kindgebonden budget toegevoegd van maximaal 3.101 euro per jaar (2019).

Dit heeft gevolgen voor de inkomensgrens van 110 procent. Als wordt uitgegaan van de bijstandsnorm vermenigvuldigd met 1,1, wordt de doelgroep van het minimabeleid veel kleiner dan in periode vóór 2015. De gemeente Nijmegen kijkt daarom bij het bepalen van de inkomensgrens naar de bijstandsnorm voor alleenstaande ouders en telt daar de maximale alleenstaande-ouderkop bij op.

Voor de vergelijkbaarheid is in de begrotingen de uitkomst van deze berekening opgenomen bij het netto inkomen. Het kindgebonden budget is voor deze huishoudens verlaagd met de alleenstaande-ouderkop, omdat het anders tot een dubbeltelling zou leiden.

2.3 Uitgaven: Basispakket & Restpakket

De uitgavenkant vullen we in volgens de methode van het basispakket en het restpakket.

- Het basispakket: dit zijn uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn.
- Het restpakket: het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor de meer vrije bestedingen. Huishoudens zijn vrij om het restpakket zelf in te vullen. In dit rapport zijn in het restpakket de kosten voor sociale participatie opgenomen.

In bijlage 1 staan de uitgangspunten en de samenstelling van het basis- en het restpakket beschreven. Het basispakket en het restpakket zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

De begroting bestaat uit een pakket aan vrij goedkope artikelen (niet de allergeodkoopste) die algemeen verkrijgbaar zijn. We houden geen rekening met tweedehands artikelen.

Sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. Dit pakket is opgesteld in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat bijvoorbeeld om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en vervoer.

Sociale participatie wordt door velen als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid.

Persoonlijk onvermijdbare uitgaven

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen persoonlijk moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is vaak een tegemoetkoming mogelijk via gemeentelijk beleid.

Kosten die veel mensen hebben die werken zijn opgenomen in het basispakket als aparte post.

2.4 Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud drie soorten uitgaven:

- Vaste lasten: Komen regelmatig terug. Meestal met een contract. Voorbeelden zijn de huur, energiekosten en verzekeringen.
- Reserveringsuitgaven: Komen niet regelmatig voor. De hoogte is niet precies bekend. Voorbeelden hiervan zijn de kosten voor inventaris (meubels, apparatuur/witgoed) en kleding.
- Huishoudelijke uitgaven: Steeds terugkerende uitgaven. Voorbeelden zijn voeding, was- en schoonmaakartikelen, persoonlijke verzorging.

Lokale tarieven

In deze rapportage wordt gerekend met minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen. Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

Minimabeleid

Als er inkomensondersteunende maatregelen zijn die een vergoeding vormen voor bepaalde uitgavenposten, dan is hier rekening mee gehouden in de begrotingen. De regelingen staan beschreven in het volgende hoofdstuk.

2.5 Voorwaarden aan de begrotingen

Aan de begrotingen worden drie belangrijke voorwaarden opgelegd.

1. Goed met geld kunnen omgaan

Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen

Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom belangrijk om te weten hoe en waar inkomensondersteuning moet worden aangevraagd. Het tijdig doorgeven van gegevens is hierbij belangrijk. En daarmee dus ook een actieve houding en goede kennis van de regelingen.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Hoge uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten of een hoge huur, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om een sluitende begroting op te stellen. Als de uitgaven niet omlaag gebracht kunnen worden, dan resteert er niks anders dan om te bezuinigen op overige uitgaven. In het geval van de begrotingen met minimale uitgaven, zoals ze in dit rapport zijn opgesteld, ontstaat het gevaar dat er teveel bezuinigd wordt en er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen.

Deze voorwaarden zijn voor een deel te vangen in competenties voor goed financieel beheer. Het gaat hierbij niet alleen om vaardigheden, maar ook om gedragsaspecten.

Daarom is inkomensondersteuning alleen niet voldoende. Het is het ook belangrijk om ondersteuning op het gebied van het aanleren van vaardigheden te bieden, aangevuld met ondersteuning die rekening houdt met min of meer individuele gedragsaspecten.

3 Minimabeleid

In dit hoofdstuk worden diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima beschreven. Alleen de regelingen die in de berekeningen zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod. Paragraaf 3.1 beschrijft de landelijke regelingen; in paragraaf 3.2 komen de lokale inkomensondersteunende regelingen aan bod.

3.1 Landelijk beleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke heffingskortingen (algemene heffingskorting, arbeidskorting, inkomensafhankelijke combinatiekorting en de [alleenstaande] ouderenkorting), landelijke toeslagen (zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebonden budget) en de kinderbijslag in de berekeningen opgenomen.

Landelijke heffingskortingen

Heffingskortingen zijn kortingen op de belasting. Hiermee wil de overheid bepaalde groepen ondersteunen. Denk aan ouders, ouderen en gehandicapten. Met de heffingskorting betalen zij minder belasting. Er zijn verschillende heffingskortingen.

De volgende heffingskortingen (2019) zijn voor de voorbeeldhuishoudens van belang:

- > *Algemene heffingskorting*
Voor iedereen boven de 18 die inkomstenbelasting betaalt, ook als ze niet werken. De algemene heffingskorting bedraagt maximaal 2.477 euro per jaar.
- > *Arbeidskorting*
Voor iedereen die betaald werk doet, ook als ze daarnaast nog gedeeltelijk een uitkering hebben. De arbeidskorting bedraagt maximaal 3.399 euro per jaar.
- > *Inkomensafhankelijke combinatiekorting*
Voor werkende ouders met kinderen jonger dan 12 jaar. Deze wordt toegekend aan de alleenstaande ouders of aan de minst verdienende fiscale partner. Deze heffingskorting bedraagt maximaal 2.835 euro per jaar.
- > *Ouderenkorting en alleenstaande ouderenkorting*
Heffingskortingen voor AOW-gerechtigden. De ouderenkorting bedraagt maximaal 1.596 euro per jaar; de alleenstaande-ouderenkorting is 429 euro per jaar.

Landelijke toeslagen

Toeslagen zijn bijdragen van de overheid om tegemoet te komen in de kosten voor de zorgverzekering, huur of kind(eren). Of een huishouden recht heeft op bepaalde toeslagen, is afhankelijk van een aantal factoren (bijvoorbeeld inkomen).

De volgende toeslagen zijn van belang voor de voorbeeldhuishoudens:

- > *Zorgtoeslag*
Zorgtoeslag is een bijdrage van de overheid voor de kosten van de zorgverzekering. Iemand kan aanspraak maken op zorgtoeslag vanaf 18 jaar. Dit geldt voor zowel alleenstaanden als stellen. Het inkomen moet wel onder de inkomensgrens vallen. Een alleenstaande heeft recht op zorgtoeslag bij een inkomen van 29.562 euro of minder. Voor samenwonenden is deze grens 37.885 euro.

De zorgtoeslag voor een alleenstaande is maximaal 99 euro per maand. Voor een stel is de zorgtoeslag maximaal 192 euro. Hoe lager het inkomen, hoe meer toeslag iemand ontvangt.

> *Huurtoeslag*

Huurtoeslag is een bijdrage van de overheid in de huurkosten. Huurders van een zelfstandige woning kunnen in aanmerking komen voor huurtoeslag. De hoogte van huurtoeslag is afhankelijk van het inkomen, het vermogen en de huur.

Een- en tweepersoonshuishoudens krijgen boven de 228,62 euro (minimale basishuur) huurtoeslag tot een bedrag van 424,44 euro. Voor een huur boven dit bedrag wordt 65 procent van de huur vergoed tot 607,46 euro (651,03 euro voor driepersoonshuishoudens of meer). Alleenstaanden of ouderen/hulpbehoevenden krijgen boven deze huur tot 720,42 euro vervolgens nog 40 procent vergoed. Voor ouderen is de minimale basishuur enkele euro's lager. De basishuur is inkomensafhankelijk zodat de huurtoeslag daalt bij een hoger inkomen.

Vanaf een inkomen van 22.700 heeft een alleenstaande geen recht meer op huurtoeslag (22.675 vanaf AOW-leeftijd). Voor meerpersoonshuishoudens is de inkomensgrens 30.825 (30.800 vanaf AOW-leeftijd).

De vermogensgrens voor de huurtoeslag van 30.360 euro is strenger dan voor de zorgtoeslag.

> *Kinderopvangtoeslag*

Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang. De kinderopvangtoeslag is geregeld in de Wet Kinderopvang. De wet geldt voor dagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar en buitenschoolse opvang voor basisschoolkinderen. Maar ook voor opvang door ouderparticipatiecrèches of gastouders via een gastouderbureau. Informele opvang door familie of kennissen valt hier dus niet onder.

Om voor kinderopvangtoeslag in aanmerking te komen moet de instelling zijn aangemeld bij het Landelijk Register Kinderopvang. Ook moeten beide ouders werken, tenzij er een re-integratietraject wordt gevolgd.

De vergoeding wordt berekend over een maximaal uurtarief van 8,02 euro voor kinderen tot vier jaar (dagopvang) en van 6,89 euro voor kinderen in de basisschoolleeftijd (buitenschoolse opvang). Wanneer iemand per uur meer dan dit bedrag betaalt, ontvangt hij of zij over dit extra deel geen toeslag.

Er gelden grenzen voor het totaal aantal uren waarvoor kinderopvangtoeslag aangevraagd kan worden.

> *Kindgebonden budget*

Iedereen met kinderen jonger dan 18 jaar kan in aanmerking komen voor het kindgebonden budget. Dit is een maandelijks, inkomensafhankelijke bijdrage in de kosten van kinderen. Voorwaarde is dat iemand zijn of haar kind 'in belangrijke mate onderhoudt'.

In 2019 ontvangt iemand met een verzamelinkomen tot 20.941 euro het maximale bedrag aan kindgebonden budget. Na dit inkomen wordt de hoogte van het kindgebonden budget geleidelijk afgebouwd. Het bedrag aan kindgebonden budget is afhankelijk van het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen. Voor alleenstaanden is het kindgebonden budget veel hoger dan voor paren. het kindgebonden budget voor het tweede kind is lager dan voor het eerste kind en vanaf het derde kind eveneens lager dan voor het tweede kind. Vanaf 12 jaar is het kindgebonden budget hoger.

> *Kinderbijslag*

Een ouder heeft recht op kinderbijslag voor thuiswonende eigen kinderen, stiefkinderen en soms pleegkinderen onder de 16 jaar. Kinderbijslag wordt eenmaal per kwartaal uitgekeerd. De bedragen worden in het geval van meerdere kinderen bij elkaar opgeteld. De bedragen voor kinderbijslag zijn afhankelijk van de leeftijd van het kind. De kinderbijslag voor een kind van 12 tot 18 jaar bedraagt 314,24 euro. Voor 6 tot 12 jaar en voor 0 tot 6 jaar is het respectievelijk 85 en 70 procent.

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Nijmegen voor huishoudens met een laag inkomen ook een lokaal minimabeleid. De regelingen die worden opgenomen in de berekeningen komen in de volgende paragrafen aan bod.

3.2.1 Kwijtscheldingsbeleid

Nijmegen kent geen gebruikersdeel voor de OZB en de reinigingsheffing en rioolbelasting zijn onderdeel van de eigenaarsheffing. Huurders in Nijmegen betalen deze belastingen niet en hoeven dus ook geen kwijtschelding aan te vragen. Zij betalen alleen (indien van toepassing) hondenbelasting en legeskosten gehandicaptenparkeerkaart. Voor de eerste hond en de legeskosten kan kwijtschelding aangevraagd worden.

Inwoners van de gemeente Nijmegen vallen onder het waterschap Rivierenland. Bij het waterschap Rivierenland is kwijtschelding mogelijk voor de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing. De kwijtschelding moet apart worden aangevraagd bij de BSR.

3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering

Het verzekeren tegen ziektekosten is voor iedereen wettelijk verplicht. Daarom biedt de gemeente Nijmegen inwoners met een laag inkomen een collectieve zorgverzekering aan. Deelnemers kunnen kiezen voor zorgverzekeraar CZ en VGZ. Daarnaast kan men kiezen tussen een minder uitgebreide en een meer uitgebreide variant. In de uitgebreide variant is tevens het verplichte eigen risico meeverzekerd.

Om voor deelname aan de collectieve zorgverzekering in aanmerking te komen, hanteert de gemeente Nijmegen een inkomensgrens van 130 procent van de toepasselijke bijstandsnorm. De vermogensgrens zoals genoemd in de Participatiewet is niet van toepassing. Ook wordt er een verkorte inkomenstoets gehanteerd.

Circa 7.000 inwoners in Nijmegen maken gebruik van het meest uitgebreide pakket van de collectieve aanvullende zorgverzekering waarbij het eigen risico volledig afgedekt is en ongeveer 5.000 inwoners hebben gekozen voor het minder uitgebreide pakket zonder de dekking van het eigen risico.

In de begrotingen rekenen we met de gemiddelde premie van de uitgebreide varianten van beide verzekeraars (net zoals dit in de MER 2017 is gedaan).

De kosten van de premie (verminderd met de bijdrage van de gemeente) zijn in de begrotingen opgenomen onder de uitgavepost "zorgverzekering". De zorgtoeslag die huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

Omdat het eigen risico is meeverzekerd, is de post "eigen risico" op nul gezet.

3.2.3 Individuele inkomenstoelage

De individuele inkomenstoelage (IIT) in de gemeente Nijmegen is bedoeld voor huishoudens tussen de 21 jaar en de AOW-gerechtigde leeftijd, die gedurende minimaal drie jaar moeten rondkomen van een inkomen van maximaal 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

Andere voorwaarden om voor de IIT in aanmerking te komen zijn dat het eigen vermogen niet hoger is dan het wettelijk vrij te laten vermogen en dat er geen zicht op inkomensverbetering is. Daarbij wordt rekening gehouden met de eigen krachten en bekwaamheden en met de eigen inspanningen om het inkomen te verbeteren.

De hoogte van de IIT bedraagt voor paren 500 euro per jaar, voor alleenstaande ouders 450 euro per jaar en voor alleenstaanden 355 euro per jaar.

Bij de resultaten van deze rapportage worden de saldi van huishoudens die in aanmerking komen voor de individuele inkomenstoelage apart gepresenteerd.

3.2.4 Kindregelingen

Het is belangrijk dat iedereen mee kan doen in de samenleving. En dat geldt nog sterker voor kinderen. De gemeente Nijmegen kent verschillende regelingen voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen. Deze worden uitgevoerd door de Stichting Leergeld. Er geldt een inkomensgrens van 120 procent van de geldende bijstandsnorm voor gezinnen met één kind en een grens van 130 procent voor gezinnen met twee of meer kinderen.

De volgende vergoedingen zijn mogelijk:

- Ouderbijdrage primair en voortgezet onderwijs: 50 euro per kind per jaar voor het primair onderwijs en 100 euro per kind per jaar voor het voortgezet onderwijs.
- Voor een schoolkamp in het primair onderwijs of een cultuurreis in het voortgezet onderwijs kan maximaal één keer per schooljaar een vergoeding worden verstrekt van 50 euro per kind in het primair onderwijs en 200 euro per kind op het voortgezet onderwijs.
- Voor sportieve of culturele activiteiten kan 275 euro per kind per jaar worden vergoed.
- Het zwemfonds vergoedt voor kinderen vanaf 6 jaar maximaal 225 euro per jaar, maximaal twee vergoedingen per kind.
- Voor kinderen op het voortgezet onderwijs is er een computerregeling: een vergoeding voor één laptop per schoolcarrière in natura.
- Zomerkamp óf bouwdorp: maximaal 150 euro per kind per jaar (zomerkamp: 6 t/m 17 jaar, bouwdorp: 6 t/m 12 jaar).
- Speeltuinabonnement: 1 abonnement per kind (4 t/m 12 jaar) + max. 1 begeleider
- Samenwerking met Stichting Jarige Job.

Bovenstaande vergoedingen zijn als volgt in de begrotingen verwerkt:

- De vergoedingen voor de ouderbijdrage en voor een schoolkamp/ cultuurreis zijn verwerkt in de post "onderwijs". Hierbij moet opgemerkt worden dat de vergoedingen voor een kind in het basisonderwijs zijn gemaximeerd op 60 euro. Het Nibud gaat in de basisbedragen voor het basisonderwijs uit van een bedrag van 5 euro per maand, oftewel 60 euro op jaarbasis. We nemen hierbij aan dat de vergoedingen niet hoger zijn dan de daadwerkelijke kosten.
- Voor het kind van 14 jaar zijn de kosten van een laptop uit de begroting gehaald (de aanschafprijs gedeeld door het aantal jaren op het voortgezet onderwijs). Ook dit is verrekend met de post "onderwijs". Samen met de andere vergoedingen voor onderwijs, zouden de kosten negatief worden. Daarom is ook hier het bedrag gemaximeerd en komen de onderwijskosten op nul uit.
- De vergoeding voor sportieve of culturele activiteiten zijn verrekend met de post "sociale participatie". In deze post is een bedrag opgenomen voor contributies en abonnementen (zie bijlage 3). Voor kinderen uit de gezinnen die recht hebben op deze vergoeding, wordt dit bedrag op nul gezet.
- Ook de vergoeding voor een zomerkamp of bouwdorp is verrekend met de post "sociale participatie".

Het Zwemfonds, het speeltuinabonnement en de samenwerking met Stichting Jarige Job zijn in de berekeningen niet meegenomen, omdat de kosten hiervoor niet in de bedragen van het Nibud voor sociale participatie zijn opgenomen. Voor deze rapportage is het wel relevant om bovenstaande mogelijkheden te benoemen.

3.2.5 Meedoenregeling

Voor inwoners van de gemeente Nijmegen vanaf 18 jaar is er een participatiebudget van 150 euro per jaar om bijvoorbeeld te sporten, een cursus of muzieklles te volgen of een museum te bezoeken.

De vergoeding is bedoeld voor volwassenen met een inkomen dat niet hoger is dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

In de begrotingen is het participatiebudget verrekend met de post "sociale participatie".

3.2.6 Busabonnement 65+

Voor inwoners van Nijmegen die 65 jaar of ouder zijn, kent de gemeente een goedkoop busabonnement om gratis mee te reizen in de daluren. Er is een eigen bijdrage van 10 euro per jaar, de gemeente betaalt de rest.

Voor deze regeling geldt geen inkomensgrens.

In de begrotingen zijn we er van uitgegaan, dat hierdoor de helft van de OV-kosten vervalt voor de alleenstaande AOW-er zonder zorgkosten (overeenkomstig de MER 2017). Dit is verrekend met de post "vervoer".

3.2.7 Kinderopvang en peuteropvang

Op grond van de Wet kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot twaalf jaar een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang. Vervolgens resteert een eigen bijdrage voor deze kosten. Voor deze eigen bijdrage is geen vergoeding mogelijk. Wel kunnen mensen die in traject zijn bij het regionaal Werkbedrijf voor twee jaar een vergoeding voor werkkosten ontvangen waaronder kinderopvangkosten. Een zelfde regeling bestaat ook voor mensen die gaan werken uit de uitkering op eigen kracht

en die dus niet in traject zijn bij het Werkbedrijf. Ook dan is het mogelijk twee jaar een vergoeding voor werkkosten te ontvangen waaronder kinderopvangkosten.

In de begrotingen gaan we ervan uit dat de alleenstaande ouder met het kind van drie al langer aan het werk is dan twee jaar en dat er dus geen vergoeding voor de eigen bijdrage van kinderopvang is. Bij 110 procent van de geldende bijstandsnorm wordt gerekend met 20 uur kinderopvang per week, bij een inkomen op 120 en 130 procent wordt uitgegaan van 30 uur kinderopvang.

Een alleenstaande ouder met een bijstandsuitkering hoeft geen gebruik van de kinderopvang te maken; daarom zijn in de begrotingen op 100 procent geen kosten voor kinderopvang opgenomen. Wel wordt ervan uitgegaan dat twee dagdelen per week gebruik wordt gemaakt van de peuteropvang.

Ook bij peuteropvang kunnen ouders gebruik maken van de kinderopvangtoeslag. Echter, eenverdieners (kostwinnergezin) of werkloze alleenstaande ouders komen niet in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. Deze groep kan in Nijmegen bij de gemeente een beroep doen op de Peutertoeslag. De resterende eigen bijdrage (volgens de VNG-adviestabel) is dan 0,32 euro per uur voor huishoudens met een inkomen tot 19.433 euro. Bij twee dagdelen per week komt de eigen bijdrage uit rond de 9 euro per maand. Wanneer het kind risico loopt op ontwikkelingsachterstand (VVE-indicatie), vergoedt de gemeente twee extra dagdelen peuteropvang volledig. Van dit laatste wordt in deze rapportage niet uitgegaan.

De kosten voor kinderopvang en de peuteropvang zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "kinderopvang". De kinderopvangtoeslag die de betreffende huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3.2.8 Individuele bijzondere bijstand

De gemeente Nijmegen verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Het draagkrachtloos inkomen dat de gemeente Nijmegen bij het vaststellen van individuele bijzondere bijstand hanteert, wordt als volgt vastgesteld:

Draagkracht gezinnen met kinderen

Voor alleenstaande ouders en gezinnen met één ten laste komend kind wordt het draagkrachtloos inkomen gesteld op de inkomensgrens van 110 procent. Voor alleenstaande ouders en gezinnen met twee of meer ten laste komende kinderen wordt het draagkrachtloos inkomen gesteld op 120 procent van de toepasselijke bijstandsnorm.

Draagkracht verlagende kosten voor gezinnen met kinderen.

Voor zover belanghebbenden met kinderen, kosten voor peuterarrangementen/peutergroepen en/of kinderopvang hebben, die voor eigen rekening komen, worden deze kosten bij de draagkrachtberekening in mindering gebracht.

Draagkracht ouderen

Bij personen die de pensioengerechtigde leeftijd of ouder hebben bereikt, met een inkomen naast de AOW, wordt het draagkrachtloos inkomen gesteld op de inkomensgrens van 120 procent. Van het inkomen boven de inkomensgrens van 120 procent, wordt 30 procent van het meerdere als draagkracht beschouwd.

Draagkracht chronisch zieken en gehandicapten

Bij chronisch zieken en gehandicapten wordt het draagkrachtloos inkomen gesteld op de inkomensgrens van 120 procent. Van het inkomen boven de inkomensgrens van 120 procent, wordt 30 procent van het meerdere als draagkracht beschouwd.

Tot de doelgroep chronisch zieken en gehandicapten behoren in ieder geval de volgende personen:

- Belanghebbenden van 18 jaar of ouder die een voorziening ingevolge de Wet maatschappelijke ondersteuning hebben;
- Belanghebbenden die een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO-, WIA- (WGA- en IVA), Wajong- of WAZ-uitkering) ontvangen;
- Belanghebbenden die kunnen aantonen chronisch ziek of gehandicapt te zijn.

De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie. Hiervan uitgezonderd zijn de huishoudtypen met een zorgvraag. Bij deze huishoudtypen gaan we uit van een aantal veronderstellingen (zie de volgende paragraaf). Indien voor een of meer van deze voorzieningen individuele bijzondere bijstand kan worden aangevraagd, wordt dit meegenomen in de begroting.

Overige verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand worden, net als bij de andere huishoudtypen, niet meegenomen. Het is echter belangrijk hier op te merken dat inwoners van Nijmegen, die drie jaar of langer een minimuminkomen hebben, recht hebben op bijzondere bijstand bij de vervanging van noodzakelijke gebruiksgoederen in huis, zoals de TV, wasmachine, koelkast, basaal meubilair etc. De gemeente gaat ervan uit dat men na drie jaar minimuminkomen hiervoor niet meer kan reserveren. Om deze reden kunnen de reserveringsuitgaven voor de post "inventaris" verlaagd worden voor de groep huishoudens die ten minste drie jaar moeten rondkomen van een minimuminkomen. In paragraaf 4.2.3 wordt hier dieper op ingegaan.

3.3 Huishoudens met een zorgvraag

In dit onderzoek worden tevens vier huishoudens met een zorgvraag onderzocht:

- Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd;
- Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd);
- Een ouder echtpaar (AOW-gerechtigd);
- Een paar met twee oudere kinderen (10 en 14 jaar).

Bij het paar met oudere kinderen, gaan we ervan uit dat een van de ouders een zorgvraag heeft.

Hieronder wordt eerst dieper ingegaan op de regelingen van de gemeente Nijmegen voor huishoudens met een zorgvraag. Daarna wordt het profiel van deze huishoudtypen nader omschreven en wordt bekeken wat het effect van de regelingen is op de maandbegroting van deze huishoudens.

3.3.1 Collectieve zorgverzekering

Zoals in paragraaf 3.2.2 staat beschreven, kent de gemeente Nijmegen een uitgebreide collectieve zorgverzekering waar huishoudens met extra zorgkosten veel profijt van kunnen hebben. Via dit pakket wordt onder meer het verplicht eigen risico van 385 euro per jaar vergoed, evenals de eigen bijdrage CAK (tot een bedrag van 375 euro per jaar).

3.3.2 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zorgt ervoor dat mensen met een handicap, chronisch zieken en ouderen een zo normaal mogelijk dagelijks leven kunnen leiden. De gemeente bekijkt of hulp nodig is en waarmee iemand het beste is geholpen. Iedere gemeente regelt dit op zijn eigen manier.

Naast algemene taken, zoals het vergroten van de leefbaarheid in de gemeente, heeft de Wmo de volgende taken:

- ondersteuning van mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking zodat zij mee kunnen doen aan de samenleving, bijvoorbeeld door begeleiding, zinvolle daginvulling, huishoudelijke verzorging, woningaanpassing, vervoer of een rolstoel;
- ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers, bijvoorbeeld door trainingen, of ondersteuning in geval de mantelzorger ziek is.

3.3.3. Uitgangspunten huishoudens met zorgvraag

Om de begrotingen voor huishoudens met een zorgvraag op te stellen, moeten zogenoemde zorgprofielen worden opgesteld. Vervolgens kan bepaald worden wat voor deze huishoudens de extra kosten zijn, en welke vergoedingen daar tegenover staan. De profielen zijn opgesteld door het Nibud, in samenspraak met Ieder(In)¹.

Voor de alleenstaande en het paar vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd geldt het volgende zorgprofiel:

- Herstellende van herseninfarct
- Hartklachten
- Bril
- Gehoorapparaat
- Rollator
- Een medicijn dat door de aanvullende zorgverzekering vergoed wordt
- Lichte vorm van incontinentie
- Maaltijdvoorziening (vijf maaltijden per week)
- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Gebruik belbus/collectief vervoer
- Woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc)
- Personenalarmering

¹ Ieder(In) is een vereniging die zich voornamelijk bezighoudt met de belangenbehartiging van chronisch zieken en gehandicapten

Het profiel van de alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd en van (een van de ouders van) het paar met twee kinderen, ziet er als volgt uit:

- Stofwisselingsziekte
- Longproblemen
- Hoog medicijngebruik (deels eigen bijdrage voor betalen)
- Rolstoelgebonden
- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Gebruik belbus / collectief vervoer
- Woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc)
- Personenalarmering

Gezien het bovenstaande, zal de begroting van de huishoudens met een zorgvraag op diverse punten afwijken van de standaardbegrotingen:

- De huishoudelijke hulp is in de gemeente Nijmegen een maatwerkvoorziening. Voor de maatwerkvoorziening geldt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage via het CAK (17,50 euro per vier weken). In de gemeente Nijmegen wordt de eigen bijdrage CAK tot een bedrag van 375 euro per jaar vergoed vanuit de collectieve zorgverzekering. In de begrotingen komen er daarom geen kosten bij voor de huishoudelijke hulp.
- De persoonlijke verzorging en verpleging vallen in het basispakket van de zorgverzekering. Hiervoor komen er dus geen extra kosten bij.
- De maaltijdvoorziening zorgt voor meerkosten ten opzichte van de situatie waarin de warme maaltijd zelf wordt bereid. Voor deze meerkosten kan bijzondere bijstand worden verstrekt, met een maximum van 3,20 euro per persoon.
Voor chronisch zieken en gehandicapten met een inkomen boven 120 procent van de geldende bijstandsnorm wordt draagkracht berekend. De draagkracht is 30 procent van het meerkomen, wat neerkomt op 34,50 per maand voor de alleenstaande en 46,80 euro voor het oudere echtpaar. Omdat de meerkosten van de maaltijdvoorziening hoger liggen, moet dit bedrag volledig worden ingezet. Dit is in de begroting van de oudere huishoudens met zorgvraag opgenomen onder de post "voeding". Bij het paar met oudere kinderen gaan we ervan uit dat een ander gezinslid kan koken en dat dus geen gebruik van de maaltijdvoorziening wordt gemaakt.
- De huishoudens met een zorgvraag maken gebruik van aanvullend vervoer. In de gemeente Nijmegen geldt een Wmo-tarief van 0,17 euro per kilometer. Daarnaast is er een opstaptarief van 0,95 euro.
In de begrotingen wordt gerekend met vier ritten per maand van 5 kilometer enkele reis, wat neerkomt op 14,40 euro per maand. Daarnaast rekenen we een aantal langere reizen voor bijvoorbeeld het bezoeken van een specialist. Daarbij gaan we uit van 4 ritten per jaar van 50 kilometer. Omgerekend per maand gaat dit om een bedrag van 6,30 euro. Totaal gaat het dus om een bedrag van 20,70 euro per maand aan extra vervoerskosten vanwege zorg.

Verder gaan we ervan uit dat er geen gebruik wordt gemaakt van de fiets; deze kosten zijn daarom uit de begroting van de betreffende huishoudens gehaald. De extra vervoerskosten zijn opgenomen onder de post "vervoer".

- Voor de extra waskosten in verband met incontinentie gaan we uit van twee keer per week extra wassen, wat neerkomt op 10 euro per maand. Voor deze kosten kan bijzondere bijstand worden verstrekt. De oudere huishoudens met een inkomen boven 120 procent van de geldende norm hebben de draagkracht al volledig gebruikt voor de maaltijdvoorziening. Daarom zijn in de begroting op geen van de onderzocht inkomensniveaus extra waskosten opgenomen.
- Voor de extra kosten van medicijnen voor het huishouden onder de AOW-gerechtigde leeftijd (paar met twee oudere kinderen) rekenen we 200 euro op jaarbasis. Dit bedrag is door het Nibud en Ieder(in) vastgesteld in eerder onderzoek. De kosten worden verrekend met de uitgavenpost "eigen bijdragen, betalingen zorg".
- De kosten voor een woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc), die vanuit de Wmo wordt toegekend, worden doorgegeven aan het CAK voor de inning van de eigen bijdrage. Het CAK berekent aan de hand van het inkomen en vermogen wat dan de eigen bijdrage wordt en de periode waarover men moet betalen. Deze eigen bijdrage wordt vergoed vanuit de collectieve zorgverzekering. Er komen in de begroting dus geen extra kosten bij.
- De eigen bijdrage voor de personenalarmering bedraagt 28,33 euro per maand (Sterker sociaal werk professioneel). Deze kosten worden vanuit de aanvullende zorgverzekering vergoed. In de begrotingen komt er daarom geen bedrag meer bij.

De bovenstaande kosten en bijbehorende vergoedingen hebben betrekking op de zorgprofielen die als uitgangspunt voor deze minima-effectrapportage zijn gekozen. Uiteraard zal het zorgprofiel per individu verschillend zijn en daarmee zullen er dus ook verschillende kosten zijn.

In de gehanteerde zorgprofielen wordt bijvoorbeeld uitgegaan van een eigen bijdrage voor huishoudelijke verzorging. Echter, ook dagbesteding en persoonlijke begeleiding vallen onder de Wmo en ook hiervoor is een eigen bijdrage verschuldigd. Dit is niet in de begrotingen meegenomen, omdat de gekozen zorgprofielen hier niet om vragen.

4 Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek. Eerst komen de verschillen tussen de huishoudtypen in de gemeente Nijmegen aan bod. Vervolgens worden de verschillende inkomensniveaus met elkaar vergeleken.

Een en ander wordt schematisch weergegeven in tabel 1. Deze tabel geeft een overzicht van de bestedingsruimte die de onderzochte huishoudtypen hebben, nadat zij (a) de uitgaven uit alleen het basispakket hebben gedaan en (b) alle uitgaven uit zowel het basispakket en het restpakket hebben gedaan. In de laatste twee kolommen wordt het saldo weergegeven van huishoudens die in aanmerking komen voor de individuele inkomensvoetingsbijstand.

Een negatief saldo op de maandbegroting is in rood weergegeven. Indien een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte (de zogenoemde armoedeval) dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een pijltje. Een grijs pijltje betekent een armoedeval ten opzichte van het voorliggende inkomensniveau; bij een rode pijl is er sprake van een armoedeval ten opzichte van bijstandsniveau.

4.1 Huishoudsamenstelling

4.1.1 Vóór invulling van het restpakket

Uit de tweede kolom ('saldo na basispakket') blijkt dat alle onderzochte huishoudens voldoende inkomsten hebben om de noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te betalen.

4.1.2 Na invulling van het restpakket

Wanneer ook naar de bestedingen in het restpakket wordt gekeken, dan zien we het volgende resultaat:

a. Alleenstaande

In Nijmegen heeft een alleenstaande met een bijstandsuitkering na invulling van het restpakket een positief saldo van 40 euro. Dit saldo loopt op naar 226 euro op 130 procent van de norm.

b. Alleenstaande oudere

Alleenstaanden boven de AOW-gerechtigde leeftijd hebben meer bestedingsruimte. Zij houden, na invulling van het restpakket, 228 euro over als zij alleen een AOW-uitkering hebben. Op 130 procent is de bestedingsruimte 435 euro. Het maandelijkse AOW-bedrag is hoger dan de bijstand waardoor deze huishoudens meer bestedingsruimte hebben.

c. Eenoudergezin met drie kinderen (3, 10 en 14 jaar)

Ook het eenoudergezin met drie kinderen heeft voldoende inkomsten om naast de uitgaven uit het basispakket, de uitgaven uit het restpakket te kunnen bekostigen. Op bijstandsniveau houdt dit gezin 157 euro vrij te besteden over; dit bedrag loopt op tot 409 euro op 130 procent.

Tabel 1. Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand

a. Alleenstaande		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 121	€ 40	€ 190	€ 109	
110%	€ 145	€ 64	€ 214	€ 133	
120%	€ 247	€ 154	€ 247	€ 154	
130%	€ 320	€ 226	€ 320	€ 226	

b. Alleenstaande oudere		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 309	€ 228			
110%	€ 375	€ 294			
120%	€ 469	€ 375			
130%	€ 529	€ 435			

c. eenoudergezin met 3 kinderen (3, 10 & 14 jaar)		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 325	€ 157	€ 418	€ 249	
110%	€ 347	€ 179	€ 440	€ 272	
120%	€ 462	€ 281	€ 462	€ 281	
130%	€ 590	€ 409	€ 590	€ 409	

d. paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar)		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 183	€ 10	€ 281	€ 108	
110%	€ 242	€ 69	€ 340	€ 167	
120%	€ 309	€ 110	€ 309	€ 110	↓
130%	€ 337	€ 139	€ 337	€ 139	↓

e. Alleenstaande met zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 92	€ 11	€ 162	€ 81	
110%	€ 116	€ 35	€ 186	€ 105	
120%	€ 219	€ 125	€ 219	€ 125	
130%	€ 291	€ 198	€ 291	€ 198	

f. Alleenstaande oudere met zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 297	€ 216			
110%	€ 363	€ 282			
120%	€ 457	€ 363			
130%	€ 482	€ 389			

g. Ouder paar met zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 381	€ 256			
110%	€ 466	€ 341			
120%	€ 587	€ 437			
130%	€ 632	€ 482			

h. Paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar) met een zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 153	€ -21	€ 251	€ 77	
110%	€ 212	€ 38	€ 310	€ 136	
120%	€ 278	€ 80	€ 278	€ 80	↓
130%	€ 307	€ 108	€ 307	€ 108	↓

d. Paar met twee oudere kinderen (10 en 14 jaar)

Het paar met twee oudere kinderen houdt minder over dan het eenoudergezin met drie kinderen: 10 euro op bijstandsniveau. Het overschot is niet groot. Als een individueel huishouden te maken heeft met persoonlijk onvermijdbare uitgaven (zie paragraaf 2.3) kan dit leiden tot een tekort. Op 110 procent van de norm is er 69 euro over en het saldo stijgt naarmate het inkomen stijgt.

Dat het paar met twee kinderen minder bestedingsruimte heeft dan het eenoudergezin met drie kinderen, heeft te maken met het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen, zoals de kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. De hogere bijstandsnorm voor een paar is veelal niet voldoende om deze extra kosten op te vangen.

e. Alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag

De begroting van huishoudens met een zorgvraag wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen, waardoor andere saldi resulteren (zie paragraaf 3.3.3). Een alleenstaande met een zorgvraag houdt 29 euro per maand minder over dan een alleenstaande zonder zorgvraag. Dit verschil wordt veroorzaakt door de extra kosten voor vervoer en de eigen bijdrage voor medicijnen.

f. Alleenstaande oudere met een zorgvraag

Op bijstandsniveau heeft de alleenstaande oudere met een zorgvraag een bestedingsruimte van 216 euro. Vergeleken met de alleenstaande oudere zonder zorgkosten, is dit saldo 12 euro lager. Dit komt door de extra kosten voor vervoer. Ook op 110 en 120 procent is er een verschil van 12 euro. Op 130 procent is het verschil groter, namelijk 46 euro. Dit komt omdat voor de bijzondere bijstand boven 120 procent draagkracht wordt berekend. De draagkracht voor chronisch zieken en gehandicapten bedraagt 30 procent van het meerkomen, wat neerkomt op 34,50 euro. Dit bedrag moet volledig worden ingezet voor de maaltijdvoorziening. De inkomensniveaus hieronder krijgen de meerkosten van een maaltijd geheel vergoed vanuit de bijzondere bijstand.

g. Ouder paar met een zorgvraag

Net als de voorgaande huishoudens, heeft het oudere paar met een zorgvraag niet met tekorten op de begroting te maken. Ondanks de extra kosten voor vervoer en voeding (vanaf 130 procent) is er een bestedingsruimte die oploopt van 256 euro op AOW-niveau naar 482 euro op 130 procent.

h. Paar met twee oudere kinderen en een zorgvraag

Het paar met twee oudere kinderen en een zorgvraag kan op bijstandsniveau het basispakket plus het restpakket niet bekostigen. Er is een tekort van 21 euro. Zoals al aangegeven onder (d), kan dit huishouden maar net rondkomen. Als er extra zorgkosten zijn ontstaat een negatief saldo.

Gezien het gegeven zorgprofiel wordt het tekort veroorzaakt door de extra kosten voor vervoer en de eigen bijdrage voor medicijnen.

Al met al kan geconcludeerd worden dat van alle onderzochte huishoudtypen alleen het paar met twee oudere kinderen met een zorgvraag een tekort heeft: op bijstandsniveau komt dit huishouden maandelijks 21 euro te kort om zowel de noodzakelijke uitgaven uit het basispakket als de kosten voor sociale participatie te bekostigen.

4.2 Inkomensniveau

Voor elk huishoudtype zijn verschillende inkomensniveaus doorgerekend. Naast het minimuminkomen zijn inkomens op 110, 120 en 130 procent van het netto minimuminkomen gespecificeerd.

Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. Dit komt doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kindregelingen, er niet op voorhand toe leiden dat een huishouden meer te besteden heeft bij een hoger inkomen. In dat geval is sprake van een armoedeval. Deze situatie ontstaat vaak wanneer huishoudens vanuit een uitkering uitstromen naar betaald werk. Op dat moment nemen de kosten door werk toe en komen rechten op diverse inkomensondersteunende regelingen (gedeeltelijk) te vervallen.

4.2.1 Vóór invulling van het restpakket

Na invulling van het basispakket (en vóór invulling van het restpakket) neemt bij alle onderzochte huishoudtypen de bestedingsruimte toe, naarmate het inkomen stijgt. Anders gezegd, er doen zich geen armoedevallen voor.

4.2.2 Na invulling van het restpakket

Ook na invulling van het restpakket is er bij geen van de onderzochte huishoudtypen sprake van een armoedeval.

4.2.3 Individuele inkomenstoeslag

Huishoudens tot de AOW-gerechtigde leeftijd, die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen, kunnen in aanmerking komen voor de individuele inkomenstoeslag (IIT). In Nijmegen geldt dit voor huishoudens die minimaal drie jaar moeten rondkomen van een inkomen tot maximaal 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

In tabel 1 staan in de laatste twee kolommen de saldi van de inkomsten min de uitgaven uitgewerkt waarbij ook rekening is gehouden met de IIT. Bovendien is voor deze groep het reserveringsbudget verlaagd omdat inwoners van Nijmegen, die drie jaar of langer een minimuminkomen hebben, recht hebben op bijzondere bijstand bij de vervanging van noodzakelijke gebruiksgoederen in huis, zoals de TV, wasmachine, koelkast, basaal meubilair etc. De gemeente gaat ervan uit dat men na drie jaar minimuminkomen hiervoor niet meer kan reserveren. De maandelijkse reservering voor meubilair en huishoudelijke apparatuur is daarom uit de begroting gehaald van de huishoudens die in aanmerking komen voor IIT.

Uit de tabel valt af te lezen dat een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een bijstandsuitkering inclusief IIT en zonder reserveringskosten voor meubilair en huishoudelijke apparatuur, maandelijks 190 euro overhoudt nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan. Als ook alle uitgaven uit het restpakket zijn gedaan is er een saldo van 109 euro. Ter vergelijking: de bestedingsruimte van een alleenstaande die niet in aanmerking komt voor IIT en voor bijzondere bijstand voor meubilair en huishoudelijke apparatuur bedraagt 40 euro.

Het tekort van een paar met oudere kinderen met een zorgvraag op bijstandsniveau (van 21 euro) verdwijnt als dit huishouden in aanmerking komt voor de IIT en niet meer hoeft te reserveren voor meubilair en huishoudelijke apparatuur. Het paar met twee oudere kinderen heeft dan een vrije bestedingsruimte van 77 euro.

Daarnaast valt op dat bij het paar met twee oudere kinderen (zowel met als zonder zorgvraag) een armoedeval ontstaat op 120 procent. Anders gezegd, een paar met twee kinderen en een inkomen op 110 procent, dat in aanmerking komt voor IIT en voor bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen, houdt meer over dan eenzelfde paar met een inkomen op 120 procent waar geen recht is op IIT en een vergoeding voor duurzame gebruiksgoederen.

Bij een inkomen van 120 procent worden de landelijke toeslagen (huurtoeslag, zorgtoeslag en kindgebonden budget) iets afgebouwd. Daarnaast vervalt de gemeentelijke vergoeding voor sociale participatie voor volwassenen (Meedoen-regeling). Zonder IIT leidt dit nog niet tot een armoedeval. Komt dit huishouden op 110 procent in aanmerking voor IIT en voor bijzondere bijstand voor meubilair en huishoudelijke apparatuur, dan is de bestedingruimte op 110 procent hoger dan op 120 procent.

4.3 Resultaten bij 140 procent

De gemeente Nijmegen kent een breed pallet aan inkomensondersteunende maatregelen voor inwoners met een laag inkomen. Dat beleid kent een bepaalde inkomensgrens, waarboven er geen recht meer is op financiële ondersteuning. Vaak leidt dat ertoe dat er bij een inkomensniveau net boven die inkomensgrens zich een armoedeval voordoet. Die armoedeval verschilt per huishouden en hangt af van het gebruik van inkomensondersteuning.

In de gemeente Nijmegen lopen veel kindregelingen door tot een inkomensniveau van 130 procent (bij twee of meer kinderen). Daarom is voor de huishoudtypen met kinderen gekeken wat er gebeurt bij een inkomensniveau van 140 procent. Een en ander is weergegeven in tabel 3.

Tabel 3. Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand, inclusief 140 procent bij gezinnen met kinderen

c. eenoudergezin met 3 kinderen (3, 10 & 14 jaar)				inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie		
100%	€ 325	€ 157	€	€ 418	€ 249		
110%	€ 347	€ 179	€	€ 440	€ 272		
120%	€ 462	€ 281	€	€ 462	€ 281		
130%	€ 590	€ 409	€	€ 590	€ 409		
140%	€ 623	€ 387	↓	€ 623	€ 387	↓	↓

d. paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar)				inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie		
100%	€ 183	€ 10	€	€ 281	€ 108		
110%	€ 242	€ 69	€	€ 340	€ 167		
120%	€ 309	€ 110	€	€ 309	€ 110	↓	↓
130%	€ 337	€ 139	€	€ 337	€ 139		
140%	€ 265	€ 13	↓	€ 265	€ 13	↓	↓

Uit de tabel valt af te lezen dat zowel bij het eenoudergezin met drie kinderen als bij het paar met twee oudere kinderen een armoedeval zichtbaar wordt op 140 procent van de geldende bijstandsnorm.

Op 140 procent vallen, behalve de kinderegelingen, ook de voordelen van de collectieve zorgverzekering weg. Met name de reservering van het eigen risico drukt zwaar op de begroting. Voor paren telt dit zwaarder dan voor eenoudergezinnen.

Daarnaast zien we bij een inkomensniveau van 140 procent dat niet alleen de gemeentelijke regelingen wegvallen, maar dat ook de landelijke toeslagen (zorgtoeslag, huurtoeslag en kindgebonden budget) worden afgebouwd. Dit vergroot de armoedeval. Bij paren begint de afbouw al op 120 procent, bij eenoudergezinnen zien we een afbouw vanaf 140 procent.

Uiteindelijk heeft het eenoudergezin op 140 procent van de norm een lagere bestedingsruimte dan op 130 procent. Voor paren met twee oudere kinderen geldt, dat er op 140 procent van de geldende bijstandsnorm minder bestedingsruimte is dan op 130, 120 en zelfs 110 procent. Als dit huishouden ook in aanmerking komt voor de IIT en voor bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen, dan is het saldo op 130 procent zelfs lager dan op bijstandsniveau.

4.4 Resultaten bij een huur van 600 euro

In dit rapport wordt gerekend met een huur van 475 euro voor alleenstaanden en 525 euro voor meerpersoonshuishoudens. Hoewel dit een goede indicatie van de gemiddelde huur van inwoners met lage inkomens is, zullen er toch huishoudens zijn die een hogere huur hebben. Dit heeft uiteraard zijn weerslag op de begrotingen. In tabel 2 zijn de saldi opgenomen van de huishoudens die in dit onderzoek zijn geanalyseerd, maar dan vanuit het uitgangspunt dat de huur 600 euro per maand bedraagt.

Een hogere huur betekent vanzelfsprekend een kleinere bestedingsruimte, maar door de huurtoeslag neemt deze bestedingsruimte niet evenredig af. Met andere woorden, een huur die 125 euro per maand hoger is (600 euro in plaats van 475 euro), leidt er niet automatisch toe dat de bestedingsruimte met 125 euro per maand afneemt.

Dit kan worden geïllustreerd aan de hand van de systematiek van de huurtoeslag: De basishuur is dat deel van de huur dat iemand geacht wordt zelf te kunnen betalen. In 2019 bedraagt de basishuur 228,62 euro per maand.² De huur boven dit bedrag wordt vergoed door de huurtoeslag. Echter, vanaf de kwaliteitskortingsgrens (424,44 euro) wordt nog maar 65 procent door de huurtoeslag gecompenseerd.

Wanneer als voorbeeld de alleenstaande onder de AOW gerechtigde leeftijd wordt genomen, dan zal deze bij een huur van 475 euro het volgende bedrag aan huurtoeslag ontvangen:

Vanaf de basishuur tot aan de kwaliteitskortingsgrens wordt 195 euro vergoed (424 – 229 euro). Daarboven wordt nog 65 procent van 51 euro (475 – 424 euro) vergoed, dat is 33 euro. De totale huurtoeslag komt dan uit op 228 euro.

² Voor AOW-gerechtigden verschilt de basishuur per huishoudtype: 226,80 euro voor eenpersoonshuishoudens en 224,99 euro voor meerpersoonshuishoudens.

Tabel 2. Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand, bij een huur van 600 euro

a. Alleenstaande		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 77	€ -4	€ 146	€ 65	
110%	€ 110	€ 29	€ 180	€ 99	
120%	€ 203	€ 110	€ 203	€ 110	
130%	€ 276	€ 182	€ 276	€ 182	

b. Alleenstaande oudere		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 265	€ 184			
110%	€ 331	€ 250			
120%	€ 425	€ 331			
130%	€ 485	€ 391			

c. eenoudergezin met 3 kinderen (3, 10 & 14 jaar)		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 298	€ 130	€ 391	€ 222	
110%	€ 320	€ 152	€ 413	€ 245	
120%	€ 435	€ 254	€ 435	€ 254	
130%	€ 563	€ 382	€ 563	€ 382	

d. paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar)		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 156	€ -17	€ 254	€ 81	
110%	€ 215	€ 42	€ 313	€ 140	
120%	€ 282	€ 83	€ 282	€ 83	
130%	€ 311	€ 113	€ 311	€ 113	

e. Alleenstaande met zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 48	€ -33	€ 118	€ 37	
110%	€ 82	€ 1	€ 151	€ 70	
120%	€ 175	€ 81	€ 175	€ 81	
130%	€ 247	€ 154	€ 247	€ 154	

f. Alleenstaande oudere met zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 253	€ 172			
110%	€ 319	€ 238			
120%	€ 413	€ 319			
130%	€ 438	€ 345			

g. Ouder paar met zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 355	€ 230			
110%	€ 440	€ 315			
120%	€ 561	€ 411			
130%	€ 606	€ 456			

h. Paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar) met een zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
100%	€ 126	€ -48	€ 224	€ 50	
110%	€ 185	€ 11	€ 283	€ 109	
120%	€ 251	€ 53	€ 251	€ 53	
130%	€ 281	€ 82	€ 281	€ 82	

Bij een huur van 600 euro wordt ook de eerste 195 euro vergoed. Zoals hierboven vermeld, wordt boven de kwaliteitskortingsgrens wordt nog maar 65 procent vergoed. De totale huurtoeslag komt dan uit op:

Van basishuur tot kortingsgrens:	195 euro
<u>Van kortingsgrens tot aftoppingsgrens:</u>	<u>114 euro</u>
Totaal	309 euro

Al met al heeft een alleenstaande onder de AOW gerechtigde leeftijd bij een bruto huur van 475 euro en een huurtoeslag van 228 euro, te maken met een netto huur van 247 euro. Bij een huur van 600 euro, is er sprake van een netto huur van 291 euro, een verschil van 44 euro.

Dit heeft zijn weerslag op de totale bestedingsruimte. In plaats van een bestedingsruimte van 40 euro (na invulling van het restpakket), is er bij een huur van 600 euro een maandelijks tekort van 4 euro. Het positieve saldo dat een alleenstaande met een inkomen op bijstandsniveau had, is bij een huur van 600 euro omgezet in een negatief saldo.

Hetzelfde geldt voor de alleenstaande onder de AOW-leeftijd met een zorgvraag: bij een huur van 475 euro was er een bestedingsruimte van 11 euro op bijstandsniveau. Bij een huur van 600 euro ontstaat een tekort van 33 euro.

Zoals blijkt uit een vergelijking van tabellen 1 en 2, neemt de bestedingsruimte voor alle onderzochte huishoudens bij een hogere huur af. Voor de alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd (met en zonder zorgvraag) en voor het paar met oudere kinderen resulteert dit in een negatief saldo op bijstandsniveau; een tekort dat bij een lagere huur niet zichtbaar was. Bij het paar met oudere kinderen met een zorgvraag was bij een huur van 525 euro al een tekort zichtbaar. Dit tekort wordt groter bij een huur van 600 euro. Als dit huishouden in aanmerking komt voor IIT en bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen, verdwijnt dit tekort.

5 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast worden er verschillende adviezen gegeven voor de aanpassing van regelingen in het kader van minimabeleid van de gemeente Nijmegen.

5.1 Conclusies

Welke huishoudens hebben het moeilijk?

Paren met twee oudere kinderen en een zorgvraag kunnen op bijstandsniveau het restpakket niet bekostigen. Ook als dit huishouden niet te maken heeft met een zorgvraag, is de bestedingsruimte laag (10 euro per maand). Dat betekent dat dit huishouden erg kwetsbaar is. Als er sprake is van persoonlijk onvermijdbare uitgaven (een zorgvraag, een hogere huur, etc) dan zal dit al snel leiden tot een tekort.

De belangrijkste oorzaak van dit tekort ligt in het feit dat paren de kosten voor twee volwassenen moeten dragen. Ter vergelijking, een eenoudergezin ontvangt 70 procent van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop vanuit het kindgebonden budget, wat samen neerkomt op ongeveer 90 procent van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering. Paren met kinderen hebben met nog grotere tekorten te maken. Met name oudere kinderen drukken sterk op de begroting. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen.

Bovengenoemde factoren vinden hun oorsprong in het Rijksbeleid. Gemeenten kunnen via het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan te repareren. De gemeente Nijmegen heeft altijd ingezet op het zoveel mogelijk mensen volwaardig laten deelnemen, waarbij ook ruime aandacht is gegaan naar kinderen. Dit heeft geresulteerd in een uitgebreid Kindpakket de Meedoen-regeling voor volwassenen. Desondanks is de bestedingsruimte op bijstandsniveau laag.

Welke huishoudens kennen armoedevallen?

Bij geen van de onderzochte huishoudtypen doet zich een armoedeval voor. Wel zien we dat bij het paar met oudere kinderen, dat in aanmerking komt voor IIT en bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen, de bestedingsruimte op 110 procent hoger is dan op 120 procent (waar geen recht is op IIT en bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen).

Als we ook naar een inkomensniveau van 140 procent kijken, wordt bij gezinnen met kinderen wel een armoedeval zichtbaar. Door het wegvallen van de voordelen van de kindregelingen en de collectieve zorgverzekering is de bestedingsruimte op 140 procent lager dan op 130 procent. Voor paren is deze armoedeval sterker dan voor alleenstaande ouders. Voor een paar met oudere kinderen, dat recht heeft op IIT en bijzonder bijstand voor duurzame gebruiksgoederen, is de bestedingsruimte op 140 procent zelfs lager dan op bijstandsniveau.

Behalve het wegvallen van het recht op gemeentelijke ondersteuning, worden ook de landelijke toeslagen op 140 procent afgebouwd. Zou de gemeente deze armoedeval wil repareren, dan zou met het eigen beleid ook de afbouw van landelijke toeslagen gecorrigeerd moeten worden.

5.2 Aanbevelingen

Verminder niet-gebruik regelingen

De gemeente Nijmegen kent een ruimhartig minimabeleid: alle onderzochte huishoudtypen kunnen de maandbegroting rond krijgen, met uitzondering van het paar met oudere kinderen en extra zorgkosten.

Hierbij moet de gemeente het volgende goed ik het oog houden. In de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle aanspraken op landelijke en lokale regelingen zijn aangevraagd. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid³. De gemeente Nijmegen kan het gebruik van lokale regelingen stimuleren door hieraan publiciteit te geven en de toegang tot deze regelingen te vereenvoudigen. Ook voorlichting door intermediairs is vaak doeltreffend. Het is daarbij belangrijk dat de intermediairs bekend zijn met alle regelingen die de gemeente Nijmegen te bieden heeft en dat zij ook continu op de hoogte worden gebracht van veranderingen in inkomensondersteunende maatregelen.

Om het niet-gebruik te verminderen, kan de gemeente ook het wijkteam inzetten. De wijkteams bestaan uit professionals met een verschillende achtergrond en expertise. In hun gesprekken met inwoners blijken wijkteams veel te maken te hebben met financiële problemen van burgers. Om de kwaliteit van de hulpverlening te waarborgen tijdens keukentafelgesprekken, is het wenselijk dat de professionals binnen het wijkteam op de hoogte zijn van alle inkomensondersteunende maatregelen die de gemeente Nijmegen te bieden heeft.

Stimuleer goed financieel beheer

Om rond te kunnen komen van een minimuminkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van inventaris. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod.

Help energielasten verlagen

Het is te verwachten dat de energielasten een groter deel van de woonlasten en daarmee van de totale begroting van minima gaan innemen. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat juist minima vaak in minder goed geïsoleerde woningen wonen, waardoor ze ook een hoger verbruik dan gemiddeld hebben. Ook de toekomstige energietransitie zal de nodige kosten met zich meebrengen. Voor bewoners van een huurwoning is nog onduidelijk of de woningbouwcorporaties dit gaan doorberekenen aan hun huurders. Het Nibud adviseert de gemeente hier aandacht voor te hebben.

Huishoudens met een laag inkomen zouden hulp van energieadviseurs of gratis/ goedkope energieboxen aangeboden kunnen krijgen. Producten zoals ledlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak te hoog zijn, terwijl ze een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het meest effectief.

³ Zie bijvoorbeeld Tempelman, C., Houkes, A. Prins, J. (2011). *Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen*, Amsterdam: SEO. Te downloaden op www.overheid.nl

Breng duidelijk de voordelen van de collectieve zorgverzekering onder de aandacht

De gemeente Nijmegen biedt inwoners met een laag inkomen (tot en met een inkomen van 130 procent van de geldende bijstandsnorm) een collectieve zorgverzekering aan. Het gaat om de basisverzekering plus een aanvullend pakket waarin ook de tandartskosten worden meegenomen.

Deelnemers zijn met deze verzekering uitgebreider verzekerd dan huishoudens met een gemiddelde verzekering. Door deze uitgebreide verzekering zal het beroep op de bijzondere bijstand lager zijn, wat gunstig uitpakt voor de (uitvoerings)kosten van de gemeente. Ook deelnemers aan de collectieve verzekering zijn beter af: zij krijgen een uitgebreid pakket aan medische kosten vergoed.

Het Nibud adviseert de gemeente de collectieve zorgverzekering actief te promoten zodat iedereen die er recht op heeft van dit dekkingsvoordeel gebruik kan maken.

Zie er op toe dat deelnemers aan de collectieve zorgverzekering het 'juiste' pakket kiezen

Steeds vaker ontvangen belangengroeperingen signalen dat huishoudens zorg mijden, zodat zij hun eigen risico niet hoeven aan te spreken. Dit is een onwenselijke situatie. Het is daarom positief dat de gemeente Nijmegen pakketten aanbiedt waarin het eigen risico is meeverzekerd. Daarnaast biedt de gemeente goedkopere pakketten aan zonder herverzekering van het eigen risico.

Voor deelnemers aan de collectieve zorgverzekering, die het eigen risico opmaken, zijn de meest uitgebreide pakketten de goedkoopste optie. Echter, een verzekerde die verwacht weinig zorgkosten te hebben en die daarom kiest voor een minder uitgebreid pakket, maar die desondanks het volledig eigen risico moet aanspreken, is onderaan de streep duurder uit dan met een uitgebreider pakket: bij VGZ is het uitgebreide pakket 7 euro duurder, bij CZ is het verschil in premie 19 euro. Bekostiging van het eigen risico komt neer op 32 euro per maand (385 euro op jaarbasis).

Het Nibud adviseert de gemeente om dit duidelijk naar de doelgroep te communiceren.

Anderzijds is het voor de gemeente van belang dat de kosten van de aanboden pakketten in balans zijn: de gemeentelijke bijdrage voor het pakket met afgekocht eigen risico moet niet veel hoger zijn dan de bijdrage voor de goedkopere verzekering, waardoor het voor (bijna) alle huishoudens aantrekkelijk wordt om het eigen risico mee te verzekeren, ongeacht de verwachting die men hierover heeft. Dit leidt tot onnodige hoge kosten voor de gemeente. In de ideale situatie ontstaat een soort zelfregulerend systeem, waarbij juist de huishoudens die veel zorg (denken) nodig (te) hebben, zullen kiezen voor een pakket met afgekocht eigen risico en de overige huishoudens niet.

Overweeg een ongedeeld budget voor de kosten van kinderen

Een van de sterkste punten van het minimabeleid van de gemeente Nijmegen zijn de Kindregelingen. Via deze regelingen kunnen diverse kosten vergoed worden. Om huishoudens wat flexibeler te maken, zou de gemeente kunnen werken met een ongedeeld budget voor zowel schoolkosten als kosten voor maatschappelijke participatie. In een dergelijke situatie zijn huishoudens vrij in de keuze in welke mate zij de tegemoetkoming willen besteden aan schoolkosten en in welke mate aan sport- en culturele activiteiten.

Behalve dat een ongedeeld budget de bestedingsvrijheid vergroot, kan dit ook het niet-gebruik tegengaan. Teveel verschillende losse regelingen kan het voor inwoners onoverzichtelijk maken, met als ongewenst effect dat een groep huishoudens onterecht geen gebruik maakt van de mogelijkheden die er zijn.

Maak een gedegen afweging tussen het bieden van ondersteuning en het voorkomen van een armoedeval

Zoals hierboven als is aangegeven zet de gemeente Nijmegen sterk in op de ondersteuning van kinderen: er is een uitgebreid pakket aan kindregelingen, waarmee onder andere schoolgerelateerde kosten en kosten voor sport en cultuur vergoed kunnen worden. Het Nibud beoordeelt dit als zeer positief.

Alle kindregelingen kennen een inkomensgrens van 120 procent bij één kind en 130 procent bij twee kinderen. Uit dit onderzoek blijkt dat bij paren met twee kinderen een flinke armoedeval zichtbaar wordt op 140 procent, wat onder andere veroorzaakt wordt door de inkomensgrens van de kindregelingen. Het saldo van de inkomsten en uitgaven op 140 procent ligt bij paren met twee oudere kinderen lager dan op 110 procent. Als zij in aanmerking komen voor de Individuele Inkomenstoeslag is dit zelfs lager dan op bijstandsniveau. Dit ligt overigens niet alleen aan het gemeentelijk beleid, maar ook aan de afbouw van landelijke toeslagen.

Voor gemeenten is dit een lastige afweging: bij een minder ruimhartig beleid wordt de armoedeval weliswaar kleiner, maar worden de maandelijkse tekorten groter. Beide problemen tegelijkertijd oplossen is een vrijwel onmogelijke opgave. Door regelingen getrapt af te bouwen, of door te werken met verschillende inkomensgrenzen kunnen soms armoedevallen voorkómen worden. Een dergelijke constructie is echter voor inwoners niet altijd gemakkelijk te begrijpen en kan leiden tot niet-gebruik. Ook hier is duidelijke communicatie essentieel.

Differentieer de individuele inkomenstoeslag

In de gemeente Nijmegen kunnen huishoudens onder de AOW- gerechtigde leeftijd, die gedurende minimaal drie jaar een inkomen ontvangen van maximaal 110 procent van de geldende bijstandsnorm, in aanmerking komen voor een individuele inkomenstoeslag. De tegemoetkoming heeft een gunstig effect op de bestedingsruimte van huishoudens die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen. Huishoudens met een laag inkomen zullen, als dat nodig is, in eerste instantie bezuinigen op de reserveringsuitgaven, omdat deze niet elke maand terugkomen. Dit is een onwenselijke situatie; wanneer dit huishouden dan plotseling voor een grote uitgave komt te staan, zal het schulden moeten gaan maken. Daarom wordt er in de gemeente Nijmegen van uitgegaan dat huishoudens die langdurig van een laag inkomen leven geen reserveringscapaciteit hebben. Noodzakelijke, plotselinge uitgaven worden opgevangen met bijzondere bijstand. Het Nibud adviseert deze regeling in stand te houden.

De hoogte van de IIT bedraagt voor paren 500 euro per jaar, voor alleenstaande ouders 450 euro per jaar en voor alleenstaanden 355 euro per jaar.

Het Nibud beoordeelt het als positief dat een gemeente bij het vaststellen van de hoogte van de inkomenstoeslag rekening houdt met de verschillen in kosten die verschillende huishoudtypen hebben. Er wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen paren met en zonder kinderen. Ook het aantal kinderen heeft geen invloed op de hoogte van de inkomenstoeslag.

Aangezien de kosten van (oudere) kinderen niet volledig gecompenseerd worden door kindgebonden toeslagen, zou de gemeente huishoudens met kinderen een hoger bedrag toe kunnen kennen dan huishoudens zonder kinderen. Er zou bijvoorbeeld per ten laste komend kind een extra bedrag kunnen worden toegekend.

De gemeente kan zelfs nog een stap verder gaan door voor oudere kinderen een hogere toeslag te verstrekken dan voor jonge kinderen, aangezien de kosten voor oudere kinderen hoger liggen (onder meer voor voeding, kleding en onderwijs).

6 Vergelijking 2017 - 2019

De gemeente Nijmegen heeft ook in 2017 een minima-effectrapportage laten uitvoeren. In dit hoofdstuk wordt een vergelijking gemaakt tussen de uitkomsten van twee jaar geleden met het huidige armoedebeleid.

Voordat we de resultaten (saldi) van 2017 en 2019 met elkaar vergelijken, geven we eerst een algemeen beeld van de belangrijkste wijzigingen in de afgelopen twee jaar.

6.1 Belangrijkste landelijke wijzigingen 2017-2018

6.1.1 Wijzigingen in 2017 - 2018

De lonen zijn gemiddeld gestegen met 2,2 procent, terwijl de prijzen gemiddeld zijn gestegen met 1,6 procent. Dat betekent niet automatisch dat werkenden er allemaal op vooruit zijn gegaan, want er zijn nog meer veranderingen:

Belastingen

- het belastingtarief in de eerste en tweede schijf is met 0,05 procent-punt gestegen.
- De belastingschijven zijn geïndexeerd.
- De algemene heffingskorting is op jaarbasis met 11 euro gestegen, maar het afbouwpercentage is met 0,1 procent-punt gedaald. Vanaf een inkomen rond minimumloon daalt daardoor de heffingskorting.
- Niet-werkende partners krijgen net als de afgelopen jaren weer een stukje minder algemene heffingskorting uitbetaald (afbouw in 15 jaar).
- De afbouw van de dubbele algemene heffingskorting in het referentie minimumloon wordt weer getemporiseerd. Dit betekent een minder grote daling van de (bijstands)uitkering dan aanvankelijk gepland.
- De arbeidskorting stijgt met 26 euro op jaarbasis.
- De ouderenkorting is met 126 euro op jaarbasis gestegen voor inkomens tot ruim 36.000 euro.
- De alleenstaande ouderenkorting is op jaarbasis met 15 euro gedaald.
- De maximale inkomens afhankelijke combinatiekorting is met 39 euro op jaarbasis gestegen.
- De inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet die gepensioneerden en zelfstandigen zelf moeten betalen stijgt van 5,4 procent naar 5,65 procent. Bij een aanvullend pensioen van 10.000 euro per jaar betekent dit een stijging van 2 euro per maand.

Inkomen en toeslagen

- Het kindgebonden budget is gestegen en met name voor het tweede kind met 79 euro per jaar.
- De premie voor de basiszorgverzekering stijgt naar verwachting gemiddeld 1 euro per maand.
- De maximale zorgtoeslag stijgt echter met 6 euro per maand. Bij 30.000 euro is er geen recht meer op zorgtoeslag.
- De aanvullende pensioenen voor gepensioneerden worden gemiddelde genomen niet geïndexeerd.

Algemeen beeld 2018

Al met al is de koopkracht van de meeste huishoudens in 2018 nauwelijks gestegen en soms gedaald. Voor bijstandsgerechtigden bleef de ontwikkeling van de koopkracht achter omdat de uitkeringen minder hard stegen dan de lonen. Een alleenstaande ouder in de bijstand met twee kinderen ging er met drie euro per maand extra het meest op vooruit. Dat werd veroorzaakt door het hogere kindgebonden budget voor het tweede kind. Alleenstaande ouders in de bijstand met één kind profiteerden hier niet van en voor hen daalde de koopkracht met zo'n drie euro per maand.

Voor gepensioneerden met een aanvullend pensioen gold dat dit pensioen vrijwel niet steeg. Veel gepensioneerden kenden hierdoor een koopkrachtdaling van 0,1 tot 1,2 procent. Afhankelijk van de hoogte van het inkomen ging het hier soms om meer dan 50 euro per maand.

Zie: <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-waarschuwt-optimisme-koopkracht-blijft/>

6.1.2 Wijzigingen in 2018-2019

Voor 2019 zijn de belangrijkste wijzigingen de volgende:

Prijzen

- De prijzen stijgen naar verwachting met gemiddeld 2,4 procent.
- Hierin is de btw-verhoging van 6 procent naar 9 procent meegerekend net als de stijging van de energiekosten.
- Ook de verhoging van de lokale lasten zit hierin. Het gaat hierbij om de gemiddelde stijging over heel Nederland.
- De premie voor de basiszorgverzekering stijgt gemiddeld met ruim 6 euro per maand.
- De huren stijgen gemiddeld met 2,3 procent (was met Prinsjesdag nog 2,5 procent).

Lonen en uitkeringen

- De lonen stijgen naar verwachting gemiddeld 2,8 procent.
- De uitkeringen zijn gekoppeld aan het minimumloon. Dat stijgt met 2,4 procent waardoor de uitkeringen ook met dit percentage stijgen. Uitzondering is de netto bijstandsuitkering. Deze stijgt met 3,42 procent.
- De aanvullende pensioenen worden gemiddeld genomen een heel klein beetje geïndexeerd met 0,2 procent.

Belastingen en heffingskortingen

- De belastingen dalen voor de meeste huishoudens. Dat komt vooral door verhoging van de heffingskortingen in de meeste gevallen.
- De belastingtarieven veranderen:
 - Het belastingpercentage in de eerste schijf stijgt van 36,55 procent naar 36,65 procent. Het tarief in de tweede schijf en in de derde schijf daalt van 40,85 procent naar 38,10 procent.
 - Het tarief in de vierde schijf daalt van 51,95 procent naar 51,75 procent.
 - Dit is het eerste stapje van een stelsel met vier belastingschijven naar twee belastingschijven.
 - Hierdoor stijgen de belastingen voor lage en middeninkomen en dalen ze een klein beetje voor de hoogste inkomens.

- De heffingskortingen veranderen:
 - De algemene heffingskorting stijgt met 212 euro. Het afbouwpercentage vanaf ongeveer het minimumloon gaat wel omhoog met ongeveer 0,5 procent-punt.
 - Het volgende stapje in de afbouw van de uitbetaling van de algemene heffingskorting van de minstverdienende partner (aanrechtssubsidie) wordt genomen. Dit is nadelig voor eenverdieners.
 - Dit werkt ook door in de hoogte van de bijstandsuitkering via het referentieminimumloon, waardoor de bijstandsuitkering net als de afgelopen jaren iets minder hard zou stijgen. Echter, door de verhoging van de algemene heffingskorting stijgen de bijstandsuitkeringen volgend jaar juist wel.
 - De arbeidskorting stijgt met 150 euro. Het afbouwpercentage voor hoge inkomens gaat wel omhoog van 3,6 procent naar 6 procent.
 - De ouderenkorting stijgt met 178 euro en wordt inkomensafhankelijk afgebouwd waardoor er geen harde overgang meer is van het hoge bedrag naar het lage bedrag als het inkomen boven de drempel uitkomt.
 - De inkomensafhankelijke combinatiekorting verandert. Er is recht op deze heffingskorting als het jongste kind jonger is dan 12 jaar en bij een inkomen vanaf ongeveer 5.000 euro. Dit jaar begint hij bij 0 euro en loopt hij op tot 2.835 euro. Tot minimumloon valt de korting lager uit en vanaf minimumloon hoger. Hierdoor blijft de koopkrachtverandering voor de voorbeeldhuishoudens met een tweede inkomen van 10.000 euro achter.
 - Bij elkaar opgeteld stijgen de heffingskortingen voor de meeste huishoudens, behalve voor de hogere inkomens. En voor de huishoudens met jonge kinderen en een inkomen rond 10.000 euro i.v.m. de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

Toeslagen

- De toeslagen stijgen voor alle huishoudens die recht hebben op 1 of meerdere toeslagen. Veranderingen per toeslag zijn als volgt:
 - De zorgtoeslag stijgt, met name voor paren. Tot een modaal inkomen (35.000-40.000) wordt de stijging van de ziektekostenpremie bij paren gecompenseerd door de stijging van de zorgtoeslag. De stijging van de zorgtoeslag bij alleenstaanden is onvoldoende om de stijging van de ziektekostenpremie op te vangen.
 - De grenzen voor de huurtoeslag worden iets hoger. De inkomensgrenzen stijgen met 350 euro (Prinsjesdag was het 400). De huurgrens ligt op 720 euro. Dit is 10 euro hoger dan in 2018.
 - De kinderbijslag stijgt met 18 tot 26 euro per kwartaal.
 - Het kindgebonden budget wordt geïndexeerd. De afbouw van het kindgebonden budget gebeurt vanaf een inkomen van 20.941 euro. Dit is 490 euro hoger dan in 2018.

Algemeen beeld 2019

Al met al stijgt de koopkracht voor de meeste huishoudens licht: Voor de meeste huishoudens stijgt de koopkracht met enkele tientjes per maand. Er zijn huishoudens die er slechts enkele euro's op vooruit gaan, een enkeling ziet zijn koopkracht met 131 euro per maand stijgen. Zowel de (cao-)lonen als de uitkeringen gaan omhoog. Voor een paar in de bijstand met twee kinderen is de koopkracht per maand 30 euro hoger dan in 2018. Dat komt neer op een koopkrachtstijging van 1,3 procent. Voor andere huishoudtypen met een bijstandsuitkering is stijgt de koopkracht iets minder hard: 0,8 procent voor alleenstaanden en 0,9 procent voor een alleenstaande ouder met twee kinderen.

In tegenstelling tot voorgaande jaren gaan nu vrijwel alle gepensioneerden met een aanvullend pensioen erop vooruit. Voor sommige gepensioneerden met een aanvullend pensioen is de stijging forsler dan voor anderen. Zij hebben meer profijt van de gestegen ouderenkorting.

Zie: <https://www.nibud.nl/consumenten/nibud-ondanks-prijsstijgingen-toch-meer-koopkracht-in-2019/>

6.2 Vergelijking saldi minima-effectrapportage 2017-2019

In tabel 3 zijn de saldi van de inkomsten en uitgaven over de jaren 2017 en 2019 naast elkaar gezet. Bij het lezen van deze tabel moet het volgende in gedachten worden gehouden:

De bedragen van de verschillende uitgavenposten worden jaarlijks geactualiseerd. Bij een vergelijking tussen 2017 en 2019 valt op dat met name de kosten voor gas, elektriciteit en voeding in 2019 hoger liggen.

Daarnaast gaat het Nibud jaarlijks na of de invulling van het basispakket aan uitgaven nog aansluit bij de praktijk. In 2018 hebben we (kleine) wijzigingen doorgevoerd voor de mobiele telefoon, vervoer (de fietskosten), de zelfzorgmedicijnen en bij de uitgavenpost 'diversen'.

In 2019 is ook de opbouw van de begroting veranderd. Er hebben wat verschuivingen plaatsgevonden tussen het basispakket en het restpakket. Zo zijn de werkgerelateerde uitgaven, waar huishoudens mee te maken krijgen als ze gaan werken (bij een inkomen boven bijstandsniveau) nu onderdeel van het basispakket, terwijl die kosten in 2017 in het restpakket vielen.

Voor de hoogte van de bijstandsuitkering- en AOW-uitkering en de toeslagen hanteren we de bedragen zoals die in elk van de afzonderlijke jaren gelden. De betreffende inkomsten vergelijken we exclusief de individuele inkomenstoelag en de bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen.

Ten slotte is in 2017 het inkomensniveau van 130 procent niet meegenomen. Dit inkomensniveau kan daarom niet vergeleken worden.

Naast de veranderingen die het Nibud jaarlijks doorvoert, zijn er ook enkele bedragen aangepast, die niet rechtstreeks uit de Nibud-voorbeeldbegrotingen komen, maar die afhankelijk zijn van de betreffende gemeente:

- In de eerste plaats wordt in 2019 gerekend met andere huren. In 2019 is gerekend met een huur van 475 euro voor een eenpersoonshuishouden en 525 euro voor meerpersoonshuishoudens. In 2017 lagen de verhoudingen anders, toen is uitgegaan van een huur van 480 euro voor alleenstaanden en 496 euro voor meerpersoonshuishoudens.
- In 2017 was nog sprake van gemeentelijke heffingen (hoewel dit op bijstandsniveau werd kwijtgescholden). In 2019 betalen huurders geen afvalstoffenheffing en rioolheffing meer.
- Daarnaast is de premie voor de collectieve zorgverzekering gestegen van 141 euro in 2017 naar 153 euro in 2019.

Tabel 3. Vergelijking saldo inkomsten min uitgaven 2019 - 2017

		2019		2017	
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
a. Alleenstaande					
100%	€	121	€ 40	€ 101	€ 1
110%	€	145	€ 64	€ 160	€ -11 ↓
120%	€	247	€ 154	€ 256	€ 69
b. Alleenstaande oudere					
100%	€	309	€ 228	€ 281	€ 185
110%	€	375	€ 294	€ 296	€ 152 ↓
120%	€	469	€ 375	€ 400	€ 239
c. eenoudergezin met 3 kinderen (3, 10 & 14 jaar)					
100%	€	325	€ 157	€ 270	€ 98
110%	€	347	€ 179	€ 323	€ 82 ↓
120%	€	462	€ 281	€ 396	€ 138
d. paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar)					
100%	€	183	€ 10	€ 139	€ -37
110%	€	242	€ 69	€ 221	€ -29
120%	€	309	€ 110	€ 292	€ 17
e. Alleenstaande met zorgvraag					
100%	€	92	€ 11		
110%	€	116	€ 35		
120%	€	219	€ 125		
f. Alleenstaande oudere met zorgvraag					
100%	€	297	€ 216	€ 232	€ 137
110%	€	363	€ 282	€ 247	€ 103 ↓
120%	€	457	€ 363	€ 354	€ 193
g. Ouder paar met zorgvraag					
100%	€	381	€ 256	€ 274	€ 140
110%	€	466	€ 341	€ 280	€ 99 ↓
120%	€	587	€ 437	€ 393	€ 182
h. Paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar) met een zorgvraag					
100%	€	153	€ -21	€ 130	€ -46
110%	€	212	€ 38	€ 212	€ -38
120%	€	278	€ 80	€ 283	€ 8

Alles bij elkaar genomen, zien we dat de saldi in 2019 bij bijna alle onderzochte huishoudtypen iets hoger liggen dan in 2017. Over het algemeen zijn de inkomsten meer gestegen dan de uitgaven.

Ook valt op dat in 2017 sprake was van enkele armoedevallen op 110 procent, die in 2019 niet meer zichtbaar zijn. Dit kan met name verklaard worden door de gemeentelijke heffingen. In 2017 was er op bijstandsniveau sprake van kwijtschelding van gemeentelijke heffingen, maar deze moesten op 110 procent wel betaald worden. In 2019 speelt dit niet meer, omdat huurders geen afvalstoffenheffing en rioolheffing betalen.

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basis- en het restpakket. De bedragen in de begrotingen zijn de bedragen voor het jaar 2019.

De uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisatie regelmatig aangepast. Zo gaan we er sinds 2014 van uit dat elk gezinslid vanaf 12 jaar een eigen mobiele telefoon heeft om op gebeld te worden.

De kosten van het restpakket nemen toe, naarmate het inkomen stijgt. In de eerste plaats komt dit door hogere reiskosten. Iemand met een inkomen (net) boven het sociaal minimum zal een laagbetaalde baan hebben en kosten voor woon-werkverkeer maken. Soms worden deze kosten door de werkgever vergoed, maar in deze rapportage wordt daar niet vanuit gegaan.

Basispakket

Huur

Er is gerekend met een huur van 475 euro voor eenpersoonshuishoudens en 525 euro voor meerpersoonshuishoudens. In een aparte tabel zijn ook de resultaten bij een huur van 600 euro berekend.

Energie

Dit is 90 procent van de prijs van gemiddeld gebruik naar huishoudtype met een opslag voor huishoudens van 65 jaar of ouder (gasverbruik). Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapshellingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering exclusief een tandartsverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden zijn de tarieven voor de collectieve basisverzekering en de aanvullende verzekering (incl. tand) gehanteerd.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor. Het betreffen onder andere de vrijwillige schoolbijdrage, leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

Kinderopvang

Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. Voor een alleenstaande ouder gaan we er vanuit dat er op bijstandsniveau gebruik wordt gemaakt van 10 uur per week in verband met een re-integratie. Bij een hoger inkomen gaan we uit van 20 of 30 uur per week.

Vervoerskosten

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand.

Uitgaven in verband met het verkrijgen of behouden van werk

We houden rekening met kosten in verband met het verkrijgen of behouden van werk; ook op bijstandsniveau. Voor werk gerelateerde kosten (vervoer, representatieve kleding) houden we een bedrag aan.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen.

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud.

Niet-vergoede ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie (restpakket)

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen.

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staat hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 12 jaar	11,50
per persoon vanaf 12 jaar	17,50
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	9,00
per huishouden	11,50
Op bezoek gaan	
per persoon	6,00
Vakantie/uitgaan	
per persoon	17,50
per huishouden	23,50
Vervoer	
per kind 4 tot 12 jaar	2,50
per persoon vanaf 12 jaar	7,50

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2019

Bijlage 2 | Begrotingen

In de volgende tabellen zijn de begrotingen van de verschillende voorbeeldhuishoudens opgenomen. Bovenaan staan de inkomsten en daaronder de uitgaven aan het basispakket en aan sociale participatie. Het basispakket is verdeeld in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. In de begrotingen zijn landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen van de gemeente verwerkt. De uitgavenposten waar lokale tegemoetkomingen tegenover staan zijn aangeduid. De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

a. Alleenstaande

	100%	110%	120%	130%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1026	1128	1231	1333
zorgtoeslag	99	99	99	99
huurtoeslag	228	228	228	198
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	1353	1455	1558	1630
VASTE LASTEN				
huur	475	475	475	475
gas	78	78	78	78
elektriciteit	32	32	32	32
water	9	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0	0	0	0
waterschapsheffingen	0	13	13	13
telefoon, televisie, internet	55	55	55	55
zorgverzekering	153	153	153	153
overige verzekeringen	19	19	19	19
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	16	16	16	16
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66
totaal vaste lasten	840	919	919	919
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	53	53	53	53
inventaris	65	65	65	65
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 **	0 **	0 **	0 **
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	147	147	147	147
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	214	214	214	214
was- en schoonmaakmiddelen	4	4	4	4
persoonlijke verzorging	19	19	19	19
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	7	7	7	7
totaal huishoudelijke uitgaven	245	245	245	245
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1232	1310	1310	1310
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	121	145	247	320
SOCIALE PARTICIPATIE	81 **	81 **	93	93
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	40	64	154	226

- * Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
- Verminderd met de kwijschelding
 - ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

b. Alleenstaande oudere

	100%	110%	120%	130%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1215	1337	1458	1580
zorgtoeslag	99	99	99	99
huurtoeslag	230	230	203	141
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	1544	1666	1760	1820
VASTE LASTEN				
huur	475	475	475	475
gas	87	87	87	87
elektriciteit	36	36	36	36
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0	0	0	0
waterschapsheffingen	0 •	13	13	13
telefoon, televisie, internet	59	59	59	59
zorgverzekering	153	153	153	153
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	7 **	50 **	50 **	50 **
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
totaal vaste lasten	842	898	898	898
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	53	53	53	53
inventaris	65	65	65	65
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
eigen risico zorgverzekering	0 **	0 **	0 **	0 **
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	149	149	149	149
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	214	214	214	214
was- en schoonmaakmiddelen	4	4	4	4
persoonlijke verzorging	19	19	19	19
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	7	7	7	7
totaal huishoudelijke uitgaven	244	244	244	244
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1235	1291	1291	1291
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	309	375	469	529
SOCIALE PARTICIPATIE	81 **	81 **	93	93
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	228	294	375	435

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

c. eenoudergezin met 3 kinderen (3, 10 & 14 jaar)

	100%	110%	120%	130%	140%
INKOMSTEN					
netto loon/uitkering	1026	1297	1411	1526	1636
zorgtoeslag	99	99	99	99	88
huurtoeslag	261	261	261	261	246
kinderbijslag	267	267	267	267	267
kindgebonden budget	485	227	227	227	222
kinderopvangtoeslag	0	667	1001	1001	1001
voorlopige aanslag	0	115	129	144	161
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0	0
totaal inkomsten	2138	2933	3395	3524	3621
VASTE LASTEN					
huur	525	525	525	525	525
gas	99	99	99	99	99
elektriciteit	70	70	70	70	70
water	19	19	19	19	19
gemeentelijke heffingen	0	0	0	0	0
waterschapsheffingen	0	22	22	22	22
telefoon, televisie, internet	59	59	59	59	59
zorgverzekering	153	153	153	153	151
overige verzekeringen	22	22	22	22	22
onderwijs	0 **	0 **	0 **	0 **	35
kinderopvang	9	695	1043	1043	1043
contributies en abonnementen	2	2	2	2	2
vervoer	47	47	47	47	47
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66	66
totaal vaste lasten	1005	1778	2126	2126	2159
RESERVERINGSUITGAVEN					
kleding en schoenen	136	136	136	136	136
inventaris	94	94	94	94	94
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 **	0 **	0 **	0 **	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0	0
vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	259	259	259	259	291
Huishoudelijke uitgaven					
voeding	464	464	464	464	464
was- en schoonmaakmiddelen	8	8	8	8	8
persoonlijke verzorging	61	61	61	61	61
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*
diversen	15	15	15	15	15
totaal huishoudelijke uitgaven	548	548	548	548	548
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1812	2586	2933	2933	2998
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	325	347	462	590	623
SOCIALE PARTICIPATIE	169 **	169 **	181 **	181 **	235
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	157	179	281	409	387

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

- Verminderd met de kwijschelding
- ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

d. paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar)

	100%	110%	120%	130%	140%
INKOMSTEN					
netto loon/uitkering	1465	1612	1758	1905	2051
zorgtoeslag	192	192	166	131	96
huurtoeslag	261	261	220	155	83
kinderbijslag	193	193	193	193	193
kindgebonden budget	199	199	186	168	151
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0	0
totaal inkomsten	2310	2457	2523	2552	2574
VASTE LASTEN					
huur	525	525	525	525	525
gas	99	99	99	99	99
elektriciteit	70	70	70	70	70
water	19	19	19	19	19
gemeentelijke heffingen	0	0	0	0	0
waterschapsheffingen	0	22	22	22	22
telefoon, televisie, internet	70	70	70	70	70
zorgverzekering	306	306	306	306	301
overige verzekeringen	29	29	29	29	29
onderwijs	0 **	0 **	0 **	0 **	35
kinderopvang	0	0	0	0	0
contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
vervoer	63	63	63	63	63
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66	66
totaal vaste lasten	1185	1272	1272	1272	1303
RESERVERINGSUITGAVEN					
kleding en schoenen	168	168	168	168	168
inventaris	98	98	98	98	98
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	0 **	0 **	0 **	0 **	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	300	300	300	300	364
Huishoudelijke uitgaven					
voeding	550	550	550	550	550
was- en schoonmaakmiddelen	8	8	8	8	8
persoonlijke verzorging	69	69	69	69	69
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*
diversen	15	15	15	15	15
totaal huishoudelijke uitgaven	643	643	643	643	643
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	2127	2214	2214	2214	2309
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	183	242	309	337	265
SOCIALE PARTICIPATIE	173 **	173 **	198 **	198 **	252
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	10	69	110	139	13

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

- Verminderd met de kwijschelding
- ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

e. Alleenstaande met zorgvraag

	100%	110%	120%	130%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1026	1128	1231	1333
zorgtoeslag	99	99	99	99
huurtoeslag	228	228	228	198
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	1353	1455	1558	1630
VASTE LASTEN				
huur	475	475	475	475
gas	78	78	78	78
elektriciteit	32	32	32	32
water	9	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0	0	0	0
waterschapsheffingen	0 •	13	13	13
telefoon, televisie, internet	55	55	55	55
zorgverzekering	153	153	153	153
overige verzekeringen	19	19	19	19
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	28 **	28 **	28 **	28 **
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66
totaal vaste lasten	852	931	931	931
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	53	53	53	53
inventaris	65	65	65	65
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 **	0 **	0 **	0 **
eigen bijdragen/betalingen zorg	17 **	17 **	17 **	17 **
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	163	163	163	163
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	214	214	214	214
was- en schoonmaakmiddelen	4	4	4	4
persoonlijke verzorging	19	19	19	19
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	7	7	7	7
totaal huishoudelijke uitgaven	245	245	245	245
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1260	1339	1339	1339
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	92	116	219	291
SOCIALE PARTICIPATIE	81 **	81 **	93	93
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	11	35	125	198

- * Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
• Verminderd met de kwijschelding
** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

f. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	100%	110%	120%	130%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1215	1337	1458	1580
zorgtoeslag	99	99	99	99
huurtoeslag	230	230	203	141
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	1544	1666	1760	1820
VASTE LASTEN				
huur	475	475	475	475
gas	87	87	87	87
elektriciteit	36	36	36	36
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0	0	0	0
waterschapsheffingen	0 •	13	13	13
telefoon, televisie, internet	59	59	59	59
zorgverzekering	153	153	153	153
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	19 **	62 **	62 **	62 **
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
totaal vaste lasten	854	910	910	910
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	53	53	53	53
inventaris	65	65	65	65
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
eigen risico zorgverzekering	0 **	0 **	0 **	0 **
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	149	149	149	149
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	214	214	214	248 **
was- en schoonmaakmiddelen	4	4	4	4
persoonlijke verzorging	19	19	19	19
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	7	7	7	7
totaal huishoudelijke uitgaven	244	244	244	279
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1247	1303	1303	1338
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	297	363	457	482
SOCIALE PARTICIPATIE	81 **	81 **	93	93
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	216	282	363	389

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

g. Ouder paar met zorgvraag

	100%	110%	120%	130%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1672	1839	2006	2174
zorgtoeslag	189	172	148	124
huurtoeslag	264	264	242	190
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	2125	2275	2396	2488
VASTE LASTEN				
huur	525	525	525	525
gas	87	87	87	87
elektriciteit	57	57	57	57
water	15	15	15	15
gemeentelijke heffingen	0	0	0	0
waterschapsheffingen	0 •	22	22	22
telefoon, televisie, internet	63	63	63	63
zorgverzekering	306	306	306	306
overige verzekeringen	15	15	15	15
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	3	3	3	3
vervoer	22 **	65 **	65 **	65 **
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
totaal vaste lasten	1093	1158	1158	1158
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	105	105	105	105
inventaris	77	77	77	77
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	4	4	4	4
eigen risico zorgverzekering	0 **	0 **	0 **	0 **
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	209	209	209	209
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	389	389	389	436 **
was- en schoonmaakmiddelen	6	6	6	6
persoonlijke verzorging	38	38	38	38
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	10	10	10	10
totaal huishoudelijke uitgaven	442	442	442	489
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1744	1809	1809	1856
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	381	466	587	632
SOCIALE PARTICIPATIE	125 **	125 **	150	150
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	256	341	437	482

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

- Verminderd met de kwijtschelding
- ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

h. Paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar) met een zorgvraag

	100%	110%	120%	130%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1465	1612	1758	1905
zorgtoeslag	192	192	166	131
huurtoeslag	261	261	220	155
kinderbijslag	193	193	193	193
kindgebonden budget	199	199	186	168
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	2310	2457	2523	2552
VASTE LASTEN				
huur	525	525	525	525
gas	99	99	99	99
elektriciteit	70	70	70	70
water	19	19	19	19
gemeentelijke heffingen	0	0	0	0
waterschapsheffingen	0	22	22	22
telefoon, televisie, internet	70	70	70	70
zorgverzekering	306	306	306	306
overige verzekeringen	29	29	29	29
onderwijs	0 **	0 **	0 **	0 **
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	3	3	3	3
vervoer	75 **	75 **	75 **	75 **
levensonderhoud anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	66	66	66
totaal vaste lasten	1196	1284	1284	1284
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	168	168	168	168
inventaris	98	98	98	98
onderhoud huis en tuin	23	23	23	23
zelfzorgmiddelen	12	12	12	12
eigen risico zorgverzekering	0 **	0 **	0 **	0 **
eigen bijdragen/betalingen zorg	17 **	17 **	17 **	17 **
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	318	318	318	318
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	550	550	550	550
was- en schoonmaakmiddelen	8	8	8	8
persoonlijke verzorging	69	69	69	69
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	15	15	15	15
totaal huishoudelijke uitgaven	643	643	643	643
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	2157	2245	2245	2245
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	153	212	278	307
SOCIALE PARTICIPATIE	173 **	173 **	198 **	198 **
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	-21	38	80	108

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
• Verminderd met de kwijschelding
** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Bijlage 3 | Overzicht saldo inkomsten minus uitgaven

Toelichting bij de tabel:

- De eerste twee kolommen (zwart) geven het netto inkomen weer en het verschil in netto inkomen tussen twee opeenvolgende inkomensniveaus.
- De volgende drie kolommen (blauw) hebben betrekking op het saldo na invulling van de noodzakelijke uitgaven in het basispakket. Hierbij is ook het verschil in het saldo tussen twee opeenvolgende inkomensniveaus weergegeven. En het verschil in bestedingsruimte op respectievelijk 110, 120 en 130 procent ten opzichte van die op bijstandsniveau.
- De laatste drie kolommen (groen) hebben betrekking op het saldo na invulling van de uitgaven uit het basispakket en het restpakket. Ook hier zijn de verschillen weergegeven.
- Een negatief saldo op de maandbegroting is in rood weergegeven.
- Indien een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte (de zogenoemde armoedeval) dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een rood pijltje:

inkomen				na basispakket			na basispakket en participatie			
%	netto inkomen	toename		saldo	verschil met voorgaande inkomens- categorie	verschil met 100%	saldo	verschil met voorgaande inkomens- categorie	verschil met 100%	
		netto inkomen	toename t.o.v. 100%							saldo
a. Alleenstaande										
100%	€ 1.353			€ 121			€ 40			
110%	€ 1.455	€ 103	€ 103	€ 145	€ 24	€ 24	€ 64	€ 24	€ 24	
120%	€ 1.558	€ 103	€ 205	€ 247	€ 103	€ 127	€ 154	€ 90	€ 114	
130%	€ 1.630	€ 73	€ 278	€ 320	€ 73	€ 199	€ 226	€ 73	€ 187	
b. Alleenstaande oudere										
100%	€ 1.544			€ 309			€ 228			
110%	€ 1.666	€ 122	€ 122	€ 375	€ 66	€ 66	€ 294	€ 66	€ 66	
120%	€ 1.760	€ 94	€ 216	€ 469	€ 94	€ 160	€ 375	€ 82	€ 148	
130%	€ 1.820	€ 60	€ 276	€ 529	€ 60	€ 220	€ 435	€ 60	€ 208	
c. eenoudergezin met 3 kinderen (3, 10 & 14 jaar)										
100%	€ 2.138			€ 325			€ 157			
110%	€ 2.933	€ 796	€ 796	€ 347	€ 22	€ 22	€ 179	€ 22	€ 22	
120%	€ 3.395	€ 462	€ 1.258	€ 462	€ 114	€ 137	€ 281	€ 102	€ 124	
130%	€ 3.524	€ 128	€ 1.386	€ 590	€ 128	€ 265	€ 409	€ 128	€ 252	
d. paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar)										
100%	€ 2.310			€ 183			€ 10			
110%	€ 2.457	€ 147	€ 147	€ 242	€ 59	€ 59	€ 69	€ 59	€ 59	
120%	€ 2.523	€ 67	€ 213	€ 309	€ 67	€ 125	€ 110	€ 42	€ 100	
130%	€ 2.552	€ 29	€ 242	€ 337	€ 29	€ 154	€ 139	€ 29	€ 129	
e. Alleenstaande met zorgvraag										
100%	€ 1.353			€ 92			€ 11			
110%	€ 1.455	€ 103	€ 103	€ 116	€ 24	€ 24	€ 35	€ 24	€ 24	
120%	€ 1.558	€ 103	€ 205	€ 219	€ 103	€ 127	€ 125	€ 90	€ 114	
130%	€ 1.630	€ 73	€ 278	€ 291	€ 73	€ 199	€ 198	€ 73	€ 187	
f. Alleenstaande oudere met zorgvraag										
100%	€ 1.544			€ 297			€ 216			
110%	€ 1.666	€ 122	€ 122	€ 363	€ 66	€ 66	€ 282	€ 66	€ 66	
120%	€ 1.760	€ 94	€ 216	€ 457	€ 94	€ 160	€ 363	€ 82	€ 148	
130%	€ 1.820	€ 60	€ 276	€ 482	€ 26	€ 186	€ 389	€ 26	€ 173	
g. Ouder paar met zorgvraag										
100%	€ 2.125			€ 381			€ 256			
110%	€ 2.275	€ 150	€ 150	€ 466	€ 85	€ 85	€ 341	€ 85	€ 85	
120%	€ 2.396	€ 121	€ 271	€ 587	€ 121	€ 206	€ 437	€ 96	€ 181	
130%	€ 2.488	€ 92	€ 363	€ 632	€ 45	€ 251	€ 482	€ 45	€ 226	
h. Paar met 2 oudere kinderen (10 & 14 jaar) met een zorgvraag										
100%	€ 2.310			€ 153			€ -21			
110%	€ 2.457	€ 147	€ 147	€ 212	€ 59	€ 59	€ 38	€ 59	€ 59	
120%	€ 2.523	€ 67	€ 213	€ 278	€ 67	€ 125	€ 80	€ 42	€ 100	
130%	€ 2.552	€ 29	€ 242	€ 307	€ 29	€ 154	€ 108	€ 29	€ 129	